

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige

Afgangseramen og Hovederamen

i

Herlufsholms lærde Skole

i Juli 1852.

Skoleefterretninger for Skoleaaret 1851—52 af G. A. Dichman,
Skolens og Opdragelsesanstaltens Rektor.

Vestved.

Trykt i A. P. Bang's Bogtrykkeri.

A. De afholdte Gramina.

I. Afgangsexamen 1851. Den for de udvædede eller fuldstændige lærde Skoler forestrevne Undervisnings-methode, som i Herlufsholms Skole blev indført fra October 1846 først i de 3 nederste Classer og siden med hvert paa-følgende Åar i en højere Classe, var i det forrige Skoleaar 1850—51 bragt i Anwendung i alle de 6 Classer, som Skolen siden 1ste September 1847 havde haft. Den 6te eller overste Classe var dengang endnu toaarig og bestod af 2 Hold, et ældre, som ved forrige Skoleaars Slutning havde været to Åar i Classen, og et yngre, som til samme Tid kun havde været eet Åar i Classen. Begge Hold vare, i Overensstemmelse med den fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 13de Mai 1850 udstedte Bekjendtgjørelse angaaende en Undervisningsplan og Examensbestemninger for de lærde Skoler, fra Skolens Side bestemte til at admitteres til 1ste Deel af Afgangsexamen i Juli Maaned 1851, og, efterat have bestaaet i denne, at optages, forsaa-vigt deres Kundskaber overhovedet qualificerede dem dertil, i den 7de Classe, som skulle oprettes med Begyndelsen af nærværende Skoleaar den 23de August 1851, og at forblive i denne Classe enten i eet eller i to Åar, inden de stedtes til 2den Deel af Afgangsexamen og dimitteredes fra Skolen.

Imod Slutningen af forrige Skoleaar ventedes dagligen, at der istedetfor Hs. Excellence, Hr. Overkammerherre Stemann, som var fratraadt den 14de Mai 1851, vilde blive udnevnt en ny Directeur eller Forstander, som iblandt Andre kunde træde i Forhandling med Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet for at udvirke Sanctioneringen og den regelmæssige aarlige Afholdelse af Afgangseramen ved Skolen; men, da der hengik længere Tid, inden denne Udnævnelse blev afgjort, henvendte Skolens Rector sig den 27 Juni umiddelbart til Ministeriet med Ansigning om, at Afgangseramens 1ste Deel maaatte blive afholdt her endnu i samme Skoleaar med de twende førstmalte Afdelinger af 6te Classes Disciple, og at en Censor udenfor Skolens eget Lærerpersonale maaatte deeltage i Bedømmelsen af de skriftlige og mundtlige Prøver m. m. Dette Andragende blev bevilget af Ministeriet ved Skrivelse til Rector af 3de Juli, hvis Hovedindhold var følgende:

„Ifolge de særegne af Hr. Rectoren i Skrivelse af 27de f. M. udviklede, Ministeriet ogsaa allerede andensteds fra befjendte Omstændigheder, som ere indtrufne ved Herlufsholms lærde Skole, og som baade have forhindret et Andragende angaaende Afholdelsen af Afgangseramen ved Skolen i indeværende Aar, m. v., fra at indkomme i rette Tid og endnu bevirke, at Skolen er uden en Overbestyrrelse, med hvem Man kan træde i Forhandling om Sagens endelige Ordning, samt endelig af Hensyn til de unge Menneskers Bel, om hvis Oprykning i 7de Classe der er Spørgsmaal, vil Ministeriet deels forelsbig for denne Gang herved have meddeelt sit Samtykke til, at første Deel af Afgangseramen afholdes iaar ved Herlufsholms Skole med samme Virkning, som ved de øvrige lærde Skoler, deels tillige have bestemt, at den skriftlige Deel af Examen, som for denne Skole iaar indskrænker sig til en tydft Udarbejdelse, maa afholdes den 16de d. M. under den i Bekjendtgjørelsen af 13de Mai f. A. forestrevne Form,

saaledes at der med Hensyn til Opsynet forholdes paa samme Maade, som for de offentlige Skoler er bestemt. Da den skriftlige Deel af Examen ved de øvrige Skoler allerede er forbi, og den der benyttede Opgave i tydsk Stiil saaledes ikke vil kunne anvendes ved Herlufsholms Skole, skal der blive draget Omhsorg for, at en anden Opgave betimesigen forseglet herfra skal blive Hr. Rectoren tilstillet. Hvad angaaer den mundtlige Examen, da maa Ministeriet, med Hensyn til at Professor Dr. Lange, der som Examenscommis- saair bivaarer Afgangseramen ved største Delen af de øvrige lærde Skoler, først den 22de d. M. bliver færdig med disse, herved have samme fastsat til at afholdes den 23de og 24de d. M., til hvilken Henrigt Man under Dags Dato har til- skrevet Professor Lange om paa de sidstnævnte Dage at være tilstede paa Herlufsholm for i bemeldte Egenskab at medvirke ved Examens Afholdelse der."

Afgangsexamen (denne Gang kun dens 1ste Deel) afholdtes altsaa for første Gang ved Herlufsholms Skole i Året 1851 paa de af Ministeriet fastsatte Dage. Hr. Professor Dr. Lange var tilstede ved den mundtlige Deel og deltog i Censuren. De Characterer, der blevet tilkjendte de Disciple, som underkastede sig denne Examen, ville blive bekjendtgjorte, naar de samme Disciple havde underkastet sig dens sidste Deel.

Den tydiske Stiil, som Ministeriet havde opgivet, var følgende :

"Da de nordiske Nationer toge Thysland og det romerske Rige i Besiddelse, bestode de af lutter frie Mennesker, som frivilligen havde tilstraadt det Forbund, der gif ud paa Kro- bring, og som, ved en lige Andeel i Krigens Arbeider og Farer, ogsaa havde en lige Andeel i de Lande, der vare Prisen for dette Feldtog. Enkelte Hobe adløde en Høvding, mange Høvdinge med deres Hobe en Fyrste, der ansørte Hæren. Saaledes gaves der tre forskjellige Stænder, og efter

denne Standsforskjel, maaskee ogsaa efter den udviiste*). Tapperhed, fordelestes Byttet og Landene. Hver frie Mand erholdt sin Deel, Høvdingen en større, Hærsøreren den største; men Ejendommene varie frie ligesom deres Besidderes Personer, og hvad der blev tilhændt En, blev hans for stedse med fuldkommen Uafhængighed. Det var Lønnen for hans Arbeide, og den Tjeneste, der gav ham Ret dertil, var allerede ydet. Sværdet maatte forsvare hvad Sværdet havde erhvervet, og den enkelte Mand var ligesaa lidet i Stand til at beskytte det Erhvervede som han vilde have erhvervet det alene. Dersor blev den tilfældige Forening til en bosiddende**) Nation, der i Nødstilfælde stod kampfærdig ligesom paa den Tid, da den havde gjort sine frigørende Indsald. Uadskillelig fra enhver Grundbesiddelse var Forpligtelsen til at yde Hærfølge***), det vil sige, med behorig Udrustning og med et Folge, der stod i Forhold til det Grundstykke, man besad, at støde til det almindelige Forbund, der forsvarede det Hele. Denne Forpligtelse var mere behagelig og ærefuld end trykende, fordi den stemte med disse Nationers frigørende Tilhængigheder og var ledsgaget af vigtige Fortrin."

Denne Stiil kunde Ingerslev, der hørte til den ældre Afdeling, som skal underkaste sig sidste Deel af Afgangsexamen i Aar, ikke udarbeide, fordi han i længere Tid havde været og endnu den 16de Juli var syg og sengeliggende; derimod lykkedes det ham at fremstille sig til den mundtlige Deel af Examen. Rector ansøgte dersor under 26de Juli Ministeriet om, at det maatte tillades Ingerslev, uden at tage den mundtlige Deel om i den paafølgende Januar Maaned, at blive stedet til en førstilt Prøve i tydst Stiil ved Begyndelsen af det nye Skoleaar. Dette tillod Ministeriet med sin sædvanlige Humanitet ved Skrivelse til Rector af

*) erweisen.

**) aufsäsig.

***) Hærfølge.

11te August. Denne Discipel udarbeideede saaledes den 1ste September en tydsk Stil efter følgende af Ministeriet under Forsegling tilsendte Opgave:

„Lothar af Sachsen var en ligesaa veltaenkende som tapper og statsklog Fyrste. Hans Afsærd under begge foregaande Regjeringer havde erhvervet ham hele Tydsklands Algtelse. Da han havde fægtet for Fæbrelandets Frihed i flere Slag imod Henrik den Hjerde, frygtede man ikke for, at han som Keiser skulde blive dens Undertrykker. Til større Sikkerhed lod man ham imidlertid besværgen en Kapitulation, der satte meget snevre Grænser saavel for hans geistlige som for hans verdslige Magt. Men saameget end denne Fyrste, da han endnu var Hertug, havde arbeidet paa den keiserlige Magts Forringelse, saa forandrede Purpuret dog hans Sindelag. Han havde en eneste Datter, der var Arving til hans betydelige Godser i Sachsen; ved hendes Haand kunde han gjøre sin tilkommende Svigersøn til en mægtig Fyrste. Da han som Keiser ikke turde vedblive at bestyre Hertugdømmet Sachsen, kunde han endnu foie dette vigtige Lehn til sin Datters Brudefødt, og endnu ikke tilfreds hermed valgte han til Svigersøn Hertug Henrik af Bayern, en allerede i og for sig meget mægtig Fyrste, der altsaa nu i sin Haand forenede begge Hertugdømmer. Da Lothar bestemte denne Henrik til sin Estermand, og paa den anden Side stræbte at undertrykke det schwabiske Huns, der ene var i Stand til at danne en Modvægt imod hün Fyrstes farlige Magt, saa forraadte han tydeligt nok sin Hensigt, at udvide den keiserlige Magt paa Stændernes Magts Bekostning.“

Med Hensyn til, at Rector i sine Skrivelser til Cultusministeriet havde tilfjendegivet dette, at det fra Skolens Side var saaledes anordnet, at 3 Disciple af 6te Classe, Ingerslev, Rohding og Guldborg, som dengang hørte til denne Classes

ældre Afdeling, og i nærværende Skoleaar udgjøre VII A. eller øverste Parti af 7de Classe, skulle fremstille sig til Afgangsexamens 2den Deel allerede i Åar, modtog Rector igjennem den nærværende Forstander en Afskrift af en Skrivesse fra Cultusministeriet af 21de October 1851, hvori Ministeriet hæftede, at ved den nysomtalte Anordning „var der formeentlig begaet en Alsvigelse fra de i Bekjendtgørelsen af 13de Mai 1850, § 18, indeholdte Bestemmelser. Da nemlig den 7de Klasse ved Herlufsholms Skole først var oprettet i nærværende Skoleaar, indfaldt Skolen, forsaavidt angif Overgangen til en fuldstændig Indførelse af den nye Plan, under Bestemmelserne, der vare givne i 2det Membrum af Bekjendtgørelsens oven citerede Paragraph. Derefter skulle af de Disciple, der nu (ved nærværende Skoleaars Begyndelse) vare oprykke i den ved Herlufsholms Skole oprettede 7de Classe, kun de, der ved Hovederamen 1850 vare opflyttede i 6te Classe, forberedes til at tage Afgangsexamens 2den Deel om to Åar; hvorimod de i 1849 i 6te Klasse optagne skulle dimitteres til at tage Examen artium ved Universitetet i 1852, istedetfor at disse Sidste efter det (af Rector) Forklarede vare bestemte til at tage den fuldstændige Afgangsexamens 2den Deel ved Skolen om eet Åar.“ I denne Henseende forlangte Ministeriet yderligere Meddelelser fra Rectors Side.

Under 10de November meddeelte Rector igjennem Forstanderen Ministeriet den afsækkede Erklæring, hvis Hovedindhold gif ud paa udførligt at oplyse, at den for de udvidede Skoler givne provisoriske Plan af 25de Juli 1845 var fra 1ste October 1846 successive blevne indført i Herlufsholms Skole alene fra neden af (saaledes som i Begyndelsen af dette Afsnit er meddeelt), at følgelig Mangelen af en 7de Classe for nærværende Skoleaars Begyndelse ikke ved Herlufsholms Skole kunde være et Tegn paa, at hemelte Plans Indførelse kun var i sin Begyndelse og ikke havde nået 6te Classe, men at ved en 7de Classes Oprettelse med nærvæ-

rende Skoleaars Indgang tillige den reformerede Methode var fuldstændigt indført i alle Skolens Classer, og at endelig de 3 Disciple, som der var Spørgsmaal om, vare den 1ste October 1846 optagne i 3die Classe, altsaa netop paa den Tid, da den provisoriske Plan indførtes i denne Classe, og at folgelig deres Undervisning siden den Tid ganske var blevet indrettet efter denne Plan, dog med Optagelse af de Forandringer, som den modtog ved Ministeriets Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850. Til yderligere Oplysning lod Rector medfølge Fortegnninger over de ethvert Dag i enhver Classe tillagte Timer for Tidsrummet fra October 1845 indtil Skrivelvens Datum, samt over de Pensja og skriftlige Øvelser, som de 3 omspurgte Disciple havde gjennemgaaet siden October 1846 indtil sidste Hovedexamens i Juli 1851. Paa Grund af de meddelede Oplysninger, hvoraf de vigtigste her i Korthed ere berørte, ansogte endelig Rector Ministeriet om, at det naadigst ville sanctionere den fra Skolens Side med de 3 østere omtalte Disciple tagne Bestemmelse.

Under 3die December modtog Rector igjennem Forstanderen Ministeriets til Sidstnævnte afgivne Resolution af 29de October saalydende:

„Efterat have modtaget den med Hr. Grevens Skrivelse af 18de d. M. fremsendte Erklæring fra Herlufsholms Skoles Rector og de i denne Henseende nu meddelede Oplysninger om den for de lærde Skoler approberede Reformplans succesive Indførelse ved Undervisningen i bemeldte Skole, giver Ministeriet herved sit Samtykke til, at de 3 Disciple, Ingwerslev, Rosding og F. Guldborg, der, efterat have været 2 Aar i Skolens 6te Classe, ved indevarende Skoleaars Begyndelse ere oprykkede i og udgjøre det ældre Hold af Skolens 7de Classe, maae til næste Aar underkaste sig anden Deel af en ved Skolen overeensstemmende med Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 afholdende Afgangsexamen.“

At Ministeriet tillige i Almindelighed har meddeelt sin Tilladelse til Afgangseramens regelmæssige Aftoldelse for Fremtiden ved Herlufsholms Skole, vil blive anført i Afsnittet om Undervisningen.

III. Halvaarsexamen 1852. Dennes skriftlige Deel afholdtes den 4de og 5te Februar og dens mundtlige Deel fra den 11te til den 19de. Den var anordnet paa samme Maade, hvorpaa den aarlige Hovedexamen pleier at anordnes, dog med Forbigaaelse af adskillige mundtlige og skriftlige Prøver, som finde Sted ved den sidste.

Den 20de Februar blevne 3 nye Disciple prøvede og optagne.

B. Overbestyrelsen.

Bed Begyndelsen af det Tidsrum, om hvilket her aflegges Beretning (Tidsrummet fra Midten af Juni 1851 til Midten af Juni 1852), var Herlufsholms Skole og Opdragelsesanstalt uden Overbestyrer; thi Hs. Excellence Hr. Overkammerherre og Ordenscantsler v. Stemann, Ridder af Elefanten, Storkors af Danebroge og Dbmd., havde allerede under 14de Mai efter indleveret Ansigning allernaadigst erholdt sin Aftsted som Directeur for Herlufsholms Stiftelse.

En ny Directeur eller, som denne Embedsmand herefter skal benævnes, Forstander for Herlufsholms Skole og Gods udnevnedes først under 3die August 1851, i det Hans Majestæt Kongen under denne Datum tilskrev Hans Hoivelsbaarenhed Hr. Kammerherre Grev Frederik Marcus Knuth til Grevskabet Knuthenborg, Storkors af Danebroge, saaledes som følger:

Frederik den Syvende af Guds Naade
Konge til Danmark, de Venders og Gothers,
Hertug til Slesvig, Holsteen, Ditmarsten, Lauen-
borg og Oldenborg.

Vor synderlige Bevaagenhed! Efterat Vi under 14de Mai sidstleden have, paa Ansgning, i Naade entlediget Vor Overkammerherre, Os Elstelig Hr. Paul Christian v. Stemann fra den ham hidtil betroede Bestyrelse af Herlufsholms Skole og Gods, er Vor allermaadigste Villie og Befaling, at Du, Os Elstelig Hr. Frederik Marcus Grev Knuth til Greveskabet Knuthenborg, Storkors af Danebrogen, Vor Kammerherre, skal som Forstander for bemeldte Skole og Gods paataage Dig Bestyrelsen af samme, i Overeensstemmelse med Stiftel-sens Fundats; til hvilken Ende de ved Herlufsholms Stif-telse sanfatted Embedsmænd og Betjente have at rette sig efter Dine Forkrifter. Og skulle derhos de Forpligtelser, der efter Fundatsen ere Forstanderen paalagte ligeoverfor Rigsrådet, paahvile Dig i Forhold til Vort Statsraad, for hvilket Du navnlig aarlig har at gjøre Nede for Stiftelshens Ind-tægt og Udgift, saavelsom for dens Virksomhed og Tilstand i det Hele. Forsikkrende Os iovrigt, at Du vil lade Dig det være magtpaaliggende, med Nidkærhed at bestyre denne Stif-telse, saaledes at dens Flor fremmes og Stifterens ædle Hen-sigter opnaces.

Termed steer Vor Villie! Befalende Dig Gud!

I Departementstidenden for 1851, Nr. 44, fandtes i Anledning af denne Udnævnelse følgende Esterretning indrykket:

Efterat det har behaget Hans Majestæt Kongen, paa Ansgning, i Naade at entledige Hs. Cr. Overkammerherre v. Stemann fra den ham hidtil betroede Overbestyrelse af Herlufsholms Skole og Gods, har Allerheilstjamme, i Overeensstemmelse med en af Statsraadet ifølge allerhoieste Befal-

ling afgiven allerunderdanigst Betænkning angaaende den fremtidige Ordning af bemeldte Stiftelses Overbestyrelse, ved allerhøieste Resolution af 25de Juli sidstl. allernaadigst bisaldet, at den Myndighed med Hensyn til Bestyrelsen af Herlufsholms Skole og Gods, som ifølge Stiftessens Fundats var tillagt Rigssraadet, skal herefter være overdraget Statsraadet, saaledes, at der, efter Forsslag fra dette, allerhøist udnævnes i Overensstemmelse med Fundatzen en Forstander for bemeldte Skole og Gods, og at de Forpligtelser, der efter Fundatzen vare Forstanderen paalagte ligeover for Rigssraadet, nu komme til at paahvile ham i Forhold til Statsraadet, igjennem hvilket det Fornødne bliver at foredrage Hans Majestæt.

I Medfør af denne allerhøieste Resolution, som er bygget paa, at man, da Herlufsholm er en aldeles privat Stiftelse*), vor saa nær som paa nogen Maade muligt holde sig til Besemmesserne i dens Fundats, har Statsraadet derefter nedlagt allerunderdanigst Forestilling om Besættelse af den ovennævnte Forstanderpest, og overensstemmende med Statsraadets Indstilling har det derpaa behaget Hans Majestæt Kongen under 3die August sidstl. allernaadigst at udnævne Kammerherre Grev K. M. Knuth til Grevskabet Knuthenborg, Storkors af Dannebroggen, til Forstander for Herlufsholms Skole og Gods.

De Forandringer i Skolen og Opdragelsesanstaalten, som under den nærværende Forstander ere foretagne eller forberedte, ville i det Væsentlige erfares af nedenstaende Bekjendtgjørelse, som findes indrykket i Departementstidenden, Nr. 25, for Året 1852.

---

*) Forfatteren af nærværende Program tillader sig at yttre den Fornodning, at disse Ord skulle forståes saaledes, at Herlufsholm er en privat Stiftelse med Hensyn til sin Oprindelse og sine Midler, men derimod en offentlig Stiftelse med Hensyn til sit Formaal og sin Virksomhed.

„I det allerhoiested Reskript af 3de August f. A., hvorved det behagede Hans Majestæt at overdrage Kammerherre Grev F. M. Knud til Grevskabet Knuthenborg at overtage som Forstander for Herlufsholms Skole og Gods den fremtidige Bestyrelse af denne Stiftelse, blev det blandt Andet gjort ham til Pligt, aarlig at indgive Beretning om Stiftelsens Tilstand og Virksomhed i det Hele.

Sjøndt det, med Hensyn til Stiftelsens Hovedvirksomhed, er blevet anset rettest, at denne Beretning kommer til at slutte sig til Skoleaaret og deraf bliver at afgive ved Udgangen af hvert Skoleaar, har Forstanderen dog, efterat flere temmelig omfattende Forandringer deels allerede ere iværksatte i den Tid, som er forløbet siden han overtog Stiftelsens Bestyrelse, deels ere forberedte, troet ikke at burde udsette sin første Beretnings Afgivelse indtil indeværende Skoleaars Slutning, og han har deraf under 13de Marts sidstl. indsendt en allerunderdanigst Beretning, som af Premierministeren er blevet Hans Majestæt forelagt.

Det væsentlige Indhold af denne Beretning er følgende:

Bed nogetlig Undersøgelse af Stiftelsens forhaanden værende Midler er Forstanderen kommen til det Resultat, at der kan gøres Regning paa et aarligt Overstuds af 2 à 3000 Rbd., som, uden at Stiftelsens Fremtid bringes i Fare, kan anvendes til at afhjælpe nogle væsentlige Savn ved dens videnfælige og materielle Udstyring. Dette, i Forhold til de Hjælpemidler, hvormed der har funnet virkes, overmaade gunstige Standpunkt, hvortil Stiftelsens økonomiske Tilstand lidt efter lidt er blevet bragt i den senest fratraadte Directeurs Bestyrelses tid, har tilladt den nærværende Forstander strax at henvende sin særdeles Opmærksomhed paa følgende Reformer:

I. Forandringer og Udvidelse af Bygningerne.

Før at afhjælpe de Mangler, som i flere Henseender finde Sted ved den nærværende Indretning, navlig paa Grund af,

at Disciplene ere fordelede i twende temmelig vidt adskilte Bygninger, er det anseet rigtigt at sætte en Etage paa den nærværende egentlige Skolebygning, og den hermed forbundne Udgift vil, naar den fordeles paa 2 Åar, kunne vækkes ved den contante Kassebeholdning, som var forhaanden ved Udgangen af forrige Åar, samt ved de foregæde Indtægter af Skovene i dette og det følgende Åar, som med god Grund kunne ventes. Det tor herefter haabes, at Localerne om kort Tid ville være indrettede saaledes, at de kunne tilfredsstille alle billige Forbringer, og at dette vil kunne opnaaes uden at formindse Stiftelsens Kapitalformue.

III. Gjenoprettelse af Gratistpladser.

I de ældste Bestemmelser for Herlufsholm, der ere givne i Birgitte Gjøes levende Livs fort efter Herluf Trolles Død af hans Broder Byrge Trolle og af hans nærmeste Fortrolige: Otto Krumpen til Trubsholm, Superintendent Hans Albrechtsen og Professor Niels Henningsen*), Bestemmelser, der just paa Grund heraf maae betragtes som næsten ligesaa bindende for Stiftelsen, som om de varne givne af det ædle Stifterpar selv, er det fastsat, at et Antal af 42 (det er iffe tydeligt om det maasee skal være 43) Disciple skulle have Undervisning og Kost paa Herlufsholm uden Vederlag.

Bel har det — maasee med Undtagelse af den allersørste Periode — aldrig været muligt for Stiftelsen ataabne saamange Gratistpladser; men naar disse Pladser ere blevne indskrænkede, eller for en Tid ganst inddragne, har enhver Bestyrelse dog anseet sig forpligtet til at gjenoprette saamange som muligt, saasnat noget gunstigere Omstændigheder tillode det. Da den senest fratraadte Directeur tiltraadte Stiftelsens Bestyrelse, var dens økonomiske Forfatning i en saa høj Grad

---

*) Udentvivl en Trykfejl ist. f. Henningsen.

mislig, at Nødvendigheden ligefrem paabød en midlertidig Op-hævelse af Gratistpladserne*); men nu, da Omstændighederne

*) For ikke at overtræde Regel: suum cuique, troer Forfatteren af dette Skoleprogram at burde meddelse den Oplysning, at der allerede i Sommeren 1824 var af Stiftelsens døværende Directeur, afdode Geheime-Stats- og Justitsminister Kaaß, paa Grund af Stiftelsens øconomiske Tilstand, tagen den Bestemmelse, at, medens der forhen havde været 30 Gratister, fulde for Eftertiden ingen Gratister mere optages i Skolen, og at et aarligt Contingent af 125 Rbd. fulde være de billigste Vilkaar, som i den efterfølgende Tid indrommedes nogen ny Discipel. Antallet af dem, der fulde erlægge denne Betaling, bestemtes til 30, medens de øvrige Disciple vedbleve at erlægge 204 Rbd. Sølv samt 2 Dr. Flug og 2 Dr. Byg efter Capitelstatten. Anordningen traadte strax i Kraft, og ved Begyndelsen af Skole-aaret $182\frac{1}{2}$ findes saaledes ingen nye Gratister at være blevne optagne, ligesom heller ikke senere. De 30 Disciple, som betalte 125 Rbd., kaldtes i et fort Tidsrum derefter undertiden ved en Misbrug af Ordet Gratister, fordi de havde afsløst disse, hvilket maaskee kan have foranlediget den i ovenstaende Beretning indlebne Forverling; men snart blev det Regel at kalde dem Halvbetalende i Modsetning til dem, som erlagde det høiere Contingent og som kaldtes Fuldbetalende. Ved denne Lejlighed vil man maaskee opkaste det Spørgsmaal, hvorledes det gif de ældre Disciple, som varé Gratister, inden den omtalte Forholdsregel toges. Her meddeles dersør den Underretning, at af disse Disciple varé inden d. 1ste October 1824 9 udgaaede, 7 fordi de blevne dimitterede i Efteraaret, og 2 af andre Grunde. Af de øvrige 21 maatte fra d. 1ste October 1824 6 betale 125 Rbd., 9 slap med at betale 70 Rbd. og 6 (hvorfaf 5 i øverste og 1 i næstøverste Classe) forbleve Gratister, som forhen. De Vilkaar, som varé tilstaaede de sidstnævnte 15 Disciple, hvis Antal gif til Afsdrag i Antallet af de Halvbetalende, ophørte naturligiis, alt som disse 15 Disciple forlod Skolen. Den her omtalte Anordning af Disciplenes Betalingsvilkaar forefandt døværende Geheim-Stats- og Justitsminister, nu Overkammerherre v. Stemann ved sin Udnævnelse til Stiftelsens Directeur d. 26de Januar 1827.

ere gunstigere, har den nærværende Forstander ikke troet at kunne unddrage sig fra den Pligt lidt efter lidt at gjenoprette dem, hvorhos han holder sig overbevist om, at der ikke kan stilles nogen anden Grændse for Omfanget af denne Forpligtelse, end at det bør søges, om det er muligt, at naae til det oprindeligen fastsatte Antal, der paa den anden Side allerede af den Grund vil blive det høieste, at der neppe paa een og samme Tid kan være et større Antal Disciple, som egne sig til at optages som Gratister, da Afgangsen hertil for den Bedkommende maa være betinget ikke blot af Flid og god Opførelsel, men tillige af ugunstige økonomiske Vilkaar.

Jo mere Stiftelsen kan nærmre sig det nævnte Formaal, i desto højere Grad kan den ansee sig berettiget til at forde fuldt Vedterlag af de Disciple, som den kan optage over dette Antal. Medens derfor Forholdet hidtil har været saaledes, at der — med meget faa Undtagelser — ikke har været fulde Gratistpladser, men at dog Contingentet for Alle har været saa lart, nemlig 130 Rbd. om Året for Undervisning, Kost og Vadst, at enhver Plads i Herlufsholm kunde betragtes som en Stipendieplads, er det efter stedfundne Forhandlinger med Skolens Lærere fundet mere stemmende med Stiftelsens Hensigt, at der aabnes 42 Stipendiepladser, som Tid efter anden funne overgaae til Gratistpladser og ved hvil Besættelse de samme Regler bør iagttages som for fuldstændige Gratistpladser, men at derimod Contingentet bør forhøjes til ialt 160 Rbd. om Året for det øvrige Antal. Denne Forandring vil indtræde fra næste Skoleaars Begyndelse, saaledes at af de 42 Stipendiepladser højest 6 blive ansatte til fuldstændig Hritagelse for Contingent og at de 36 foreløbigen udrede det samme Contingent som hidtil.

III. Forbedring af Gageringen for Skolens Embedsmænd.

Tid efter anden ere betydelige Forbedringer indførte i de ved de lærde Skoler ansatte Læreres Gager, hvorimod der ved Herlufsholm i en lang Aarække ikke er foretaget nogen Forandring af Betydning. Imidlertid ere de Fordringer, som Skolen maa stille til sine Lærere, stedse blevne større, deels ifølge den nye almindelige Skoleanordning, hvorved Glassernes Antal fra 4 er forsøgt til 7, deels særligen for Herlufsholm ved en betydelig Forøgelse af Discipel-Antallet, da dette ved afgivte Skoleaars Begyndelse udgjorde 82, medens det aldrig længere tilbage i Tiden i Skolens meest blomstrende Perioder har naaet 70 og som oftest har været meget langt derunder. Dertil kommer, at Herlufsholm, som Opdragelssesanstalt, maa forbre en langt større Tidsopoffrelse af Lærerne end en almindelig lærde Skole, idet de maa syge at være Eleverne i omhyggelige Forældres Sted.

Under disse Omstændigheder har den nuværende Forstander holdt sig overbevist om, at det er i Skolens Interesse, at han deels har iværksat en Adfillelse, der tidligere ikke har fundet Sted, mellem de Lærere, der maae ansees fornødne for Opdragelssesanstalten som saadan, og dem, af hvilke Skolen væsentlig iflun fordrer Undervisning og som altsaa i det Hele kun staae i det Forhold til Skolen, som Adjuncter ved en almindelig lærde Skole, deels fra dette Aars Begyndelse har forsøgt Gageringen saaledes:

Rector erholder en Gage af 1900 Rbd., hvorhos han beholder de samme Emolumenter som tidligere, bestaaende i Bolig, Have, Jordlød og Brænde. Hans Gage var forhen 1500 Rd. *)

---

*) Rector har nu kun 1800 Rbd. og havde forhen kun 1400 Rbd. i Gage. Han oppebærer fra 26de September 1849, ifølge en imellem Hans Excellence den døværende Directeur og ham indgaaet Overeens-

Gage til 1ste Adjunct ved Skolen og Opdragelsesan-	
stalten	700 Rbd.
— til 2den Adjunct ved samme . . .	600 —
— til 3die Adjunct ved samme . . .	600 —
— til 4de Adjunct ved samme . . .	500 —
— til Inspecteuren *)	550 —

Alt foruden de samme Emolumenter som tidligere, bestaaende i Bolig, Brænde, Kost og Vadst, medens disse Gager tilforn vare 300 Rbd. for hver Adjunct uden Hensyn til Anciennitet og 350 Rbd. for Inspecteuren.

Derhos er der ved Skolen alene ansat tvende Adjuncter med Gage af 400 Rbd. hver samt Bolig, Have og Brænde, og een Adjunkt med de samme Emolumenter som de ved Opdragelsesanstalet Ansatte og 300 Rbd. i Gage, hvorhos den 8de Adjuncts Functioner indtil videre mod særligt Honorar ere overtagne af nogle af de Øvrige. Tilforn vare disse 3 Adjuncter stillede under ganske samme Vilkaar som de øvrige, og den 8de Adjunct skulde have været ansat ved dette Skole-aars Begyndelse, da Skolen først da erholdt 7 Classer; men det har hidtil været muligt at undgaae denne Ansættelse. Da Gageringen i det Hele herved er forøget med det betydelige Beløb af lidt over 1800 Rbd., er det fundet utilraadeligt at gaae videre fortiden, og det i lang Tid af Herlufsholms Embedsmænd og Venner nærede Ønske, at Skolen, som i ældre Tid, og i Lighed med andre lærde Skoler, maatte erholsne en Overlærer, har dersor ikke funnet opfyldes.

Komst, 100 Rbd. for selv at besørge Udførelsen af de Secretariatsforretninger ved Rektorenbedet, som det indtil den Tid paalagte Skolesecretairen at udføre for ham.

*) Inspecteuren har senere ved Forstanderens Resolution af 19de Mai (dug fra 1ste Januar d. A. at regne) faaet sin Gage forhojet til i Alt 700 Rbd. om Året med den Forpligtelse, aldeles at renoncere paa nogetsomhelst Honorar som Udlægger for Disciplene.

I Neglen rykke de yngre Adjuncter ved Vacance op til de høiere Gager; dog er der herved, for at gjøre det muligt for Skolen at sikre sig prøvede Kæfter, truffet den Bestemmelse, at en høiere gageret Plads kan besettes med en Lærer fra en anden lærde Skole, naar hans Functionstid som Skolemænd er større, end de vedkommende Herlovianiske Læreres.

Disse ere de Forandringer, som Forstanderen især har anset for ontfelige for den ham betroede Stiftelse. Nogle andre Forslag ere opsatte til en senere Tid, nogle ere fundne uiværksættelige. Skolens fuldstændige Omdannelse til en udvidet Skole i Overeensstemmelse med den nye Skoleplan og med 7 Classer er indtraadt i forrige Sommer, og den fuldstændige Afgangs - Examen vil — efter dertil fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet meddeelt Tilladelse — første Gang blive afholdt paa Herlufsholm i anstundende Sommer. Skolen vil med næste Skoleaars Begyndelse kunne optage nogle flere Disciple end hidtil, saa at Antallet i det Hele vil blive omtrent 100. Herved ender Beretningen.

C. Opdragelsesvæsenet og Inspectionen.

I henved et Aarhundrede have de herlovianiske Disciple i den Tid, da de forberedte sig paa deres Lectier, været fordelede paa flere Kamre. Denne Indretning medfører den Ulempe, at, uagtet tvende Personer have det Hverv at føre Opsynet med Disciplene i deres Forberedelsestid, den ugentlig afværlende inspectionshavende Lærer og Inspecteuren, kunne dog disse Embedsmænd ikke med Sikkerthed bringe det videre, end til at hindre Stoi og Spektakler paa Kamrene; at frembringe Flid og ideoelt Ópmærksamhed paa det, der skal læres, at forebygge dæmpet Passiar og Bestjæstigelse med uvedkommende Ting, ere de ikke i Stand til, især naar de have med meget flygtige og letſindige Disciple at gjøre. Vansteligheden

ved at føre et tilstrækkeligt Opsyn med Disciplene er fra Efteraaret 1823 forsøgt derved, at Disciplene ere blevne fordele i 2 Bygninger, den ældgamle Klosterbygning og den i Aaret 1809 indviede Skolebygning, og i de sidste Aar endnu derved, at Disciplenes Antal ved Skoleaarenes Begyndelse er steget til 80, som alle boe paa Stiftelsen, og Kamrenes Antal til 16.

Man havde derfor i de senere Aar paatænkt flere Foranstaltninger til at fremme Elevernes Flid, hvilke det vilde blive for vidtloftigt her at omtale; men fornemmelig og mest eenstemmigt næredes det Ønske, at der maatte blive oprettet en rummelig Læsesal, hvorpaa de Disciple, som vi paa Grund af deres unge Alder eller det Bekjendtskab, vi ved Erfaringen havde til dem, mindst troede at kunne overlade til sig selv, kunde i usorstyrret No forberede sig paa deres Lectier og udarbeide deres Stile under Opsyn af en Eldre, der tillige i mange Tilfælde vilde kunne give dem Anvisning og Hjælp under deres Forberedelse.

Da den forrige Directeur, Hr. Overkammerherre Stemann, var blevet bekjendt med en Deel af de her berorte Ønsker, paalagte han Rector at træde sammen med Skolens Lærere for at tage under Overveielse, om og hvorvidt de Mangler, som Tilsynet med Eleverne ifølge de hidindtil bestaaende Indretninger og Anordninger var underkastet, kunde afhjælpes. Hans Excellence omtalte ved denne Lejlighed iblandt Andet ogsaa Oprettelsen af Læsesale som en nyttig Foranstaltning, men tilsviede, at Oprettelsen af Læsesale i et saadant Omfang, at de fuldkommen kunde opfylde de Hensigter, som man dermed havde, vilde maaske mude locale og pecuniære Vanskeligheder, som i det Mindste for Dieblifiket ikke lode sig overvinde.

Efter nogle foreløbige Forhandlinger med Hr. Overkammerherren udbad Rector sig ved en Circulaire af 10de Januar 1851 Inspecteurens og Adjuncternes Betænkninger

om den til Forhandling forelagte Gjenstand skriftligt afgivne til ham af hver Enkelt særskilt, hvilken Fremgangsmaade syntes at være at anbefale i et Anliggende af saa stor Vigtighed og Omfang.

De indkomne Betænkninger tilligemed sin egen udførlige Betænkning om Sagen og sine Bemærkninger med Hensyn til enhver af de andre Betænkninger var Rector i Begreb med at indsende til Hr. Overkammerherren, da denne communicerede ham, at han havde søgt og under 14de Mai erholdt sin Afsked som Directeur for Herlufsholms Stiftelse.

De Ønsker og Forslag, som under denne Sags Forhandling blev fremsatte, gif fornemmelig ud paa Oprættelsen af en Læsesal, paa Anstættelsen af en eller flere særskilt lomnede Opsynsmænd for denne Læsesal og paa de Forandringer i Indretningen af Stiftelsens Bygninger og Localer, som udfordredes, for at der kunde vindes Plads til en Læsesal og tillige til flere Discipelfamre. Aldskillige af Lærerne havde anbefalet en ubunden Forberedelsestid for de ældre og flittigere Disciple, en Afskillelse af Adjuncterne i 2 Classer, dem, der foruden deres Undervisningstimer skulle have Inspection med Disciplene, og dem, der alene skulle befatte sig med Undervisningen m. m. *)

Da Hr. Kammerherre Grev Knuth den 3die August var blevet udnævnet til Forstander, optog han ikke blot paanyde som en Følge af den forrige Directeurs Fratrædelse op-

*) Dersom Nogen ønsker noiere at hørende de Forslag, som dengang fremkom, og de Ønsker, som næredes, bemærkes, at disse i Almindelighed (undertiden med eiendommelige Bevisgrund) ere fremsatte i Adjunct Leths kort efter i Tryffen udgivne „motiverede Forslag til en Reform af Herlufsholms Stiftelse.“ Dog maa bemærkes, at Oprættelsen af Realklasser, som i Adjunct Leths Skrift udgjør et af de vigtigste Afsnit, ikke hørte til de Gjenstande, som dengang vare blevne forhandlede af Rector og Lærerne.

satte Forhandlinger om Inspectionsvæsenet, men gav dem ogsaa større Frihed ved at vække Haabet om, at Stiftelsen vilde anvende en betydelig Sum paa at udvide sine Bygninger og indrette dem paa en for Opdragelsen og Hjemmefliden fordeelagtig Maade. Herved blev der iblandt Andet aabnet Udsigt til, at det længe nærede Ønske om alle Disciples samt Inspecteurens og de inspectionshavende Læreres Forening i een Bygning kunde gaae i Opsyldelse. Tillige laante Hr. Greven Øren til de tidligere fremsatte, men af den forrige Directeur afviste Ønsker om Gageforhjælpe for Skolens Embedsmænd og om Tilladelse for Adjuncterne til at indgaae Wegteskab. Endelig blev det Spørgsmaal foreslagt Rector og Lærerne, om og hvorvidt det ansaas for rigtigt at optage Gratister, men derimod forhøje de øvrige Disciples Contingent til Skolen, ligesom ogsaa Planerne til det forestaende Bygningsarbeide bleve forelagte dem til Overveielse.

Efterat disse forskellige Gjenstande varé forhandlede, afgav Hr. Greven den 10de Novbr. 1851, under Forbehold af Statsraadets Approbation, sine endelige Resolutioner angaaende hvert Punkt. Disse findes fremstillede i den af Departementstidenden uddragne Beretning, som er indført her, pag. 13—19.

Under 14de Januar underrettede Forstanderen Rector om, at de Reformer, som han havde fremsat i sin Skrivelse til Rector af 10de Novbr., vare af ham, ved Fremsendelsen af Budgettet for indeværende Åar, bragte til Statsraadets Kundskab, og at denne Autoritet Intet havde imod dem at erindre.

Læsesal. Til yderligere Oplysning maa endnu tilføjes, at der i Skolebygningen vil blive indrettet en Læsesal, som kan rumme 50 Disciple, og hvori stedse en af Adjuncterne ved Skolen og Opdragelsesanstalten eller Adjuncterne ved Stiftelsen (de, som have Inspection) efter Omgang vil være tilstede for at føre Opsynet.

Vicariering. Hvorvidt Adjuncterne ved Skolen, som iovrigt ere fritagne for Inspectionen, skulde være forpligtede til at vicariere i Forfaldstilfælde for Stiftelsens Adjuncter i disses Forretninger som inspectionshavende, dette blev afgjort ved Forstanderens Resolution af 5te Februar, der lyder saaledes:

„Med Hensyn til den Skolens Adjuncter paahvilende Forpligtelse at overtage de inspectionshavende Adjuncters Forretninger i disses Sygdoms- eller andet Forfald, da overlades det til Hr. Rector at vaage over, at denne Byrde bliver ligelig fordeelt mellem Skolens Adjuncter, uden Hensyn til, om de ere gifte eller ikke, til hvilken Ende den ældste af disse Adjuncter vil have at føre en Liste over de forefaldende Vicarieringer, som i de mødende Tilfælde kunde forelægges Hr. Rector, dog maa jeg, for at forebygge al Misforstaelse, udtrykkelig bemærke:

1. ved den Vicariering, hvorom her er Tale, forstaaes alene midlertidig Overtagelse af de inspectionshavende Adjuncters Forretninger som saadanne, og der bliver altsaa herved Intet forandret i de bestaaende Regler for Vicariering i Undervisningen, i hvilken Henseende alle Adjuncter fremdeles maae være lige.
2. der vil i forstnævnte Henseende ikke kunne fordres extraordinaire Forretninger af Skolens Adjuncter, undtagen hvor dette er absolut fornødent for Stiftelsens Skyld, fordi det hele Antal af inspectionshavende Adjuncter ikke er tilstrækkeligt til at facae det Tilsyn udført, hvorom der er Tale. *) Saa-

*) Naar f. Ex., under den nærværende Anordning og Benyttelse af Stiftelsens Lokaler, en af de 4 inspectionsforende Adjuncter er bortreist eller angreben af en heftig Sygdom, kan ingen af de 3 andre indtage hans Plads paa den han anviste Sovesal, eftersom Enhver af disse har sin særegne Sovesal, hvorpaas han ligger og fører Opsynet. Forfatterens Anm.

ledes vil til Ex. Ugeinspectionen og Inspectionen paa Læsesalen ikke kunne fordres af en af Skolens Adjuncter, alene af den Grund, at den inspections-havende Adjunct, i hvilс Tour denne Forretning faldt, er blevet syg, men der vil da blive at re-currere til en anden inspections-havende Adjunct og kun i det Tilfælde, at de indtrufne Forfald for een eller flere Adjuncter vare af ualmindelig lang Varighed eller at 3 inspections-havende Adjuncter havde vieblifligt Forfald, vilde denne Byrde være at overtage af Skolens Adjuncter."

Før Ferie-Inspectionen gaves ved Forstanderens Skrivelse til Rector af 9de Marts d. A. følgende Regler:

"I Juleferien ville de gifte Adjuncter ved Skolen stiftelsesiis have at overtage Inspectionen.

I Paaskeferien vil den ved Skolen ansatte ugifte Adjunct have at overtage Inspectionen.

I Printseferien vil Inspectionen være at alternere imellem de ved Stiftelsen ansatte 4 inspections-havende Adjuncter.

Naar det i en Ferie kan ansees ufor nødent, at nogen Adjunct bliver tilbage, paa Grund af at alle, eller næsten alle*) Disciplene ere fraværende, vil det som hidtil staae til Hr. Rector at indrømme den vedkommende Adjunct Fritagelse for Ferie-Inspectionen."

*) Naar blot negle Disciple ere tilstede, har Rector aldrig ladet Ferie-Inspectionen bortfalde og kan heller ikke ansee det for rigtigt at gjøre dette i Fremtiden. En anden Sag er det, at det i dette, som i ethvert Tilfælde, kan tillades at overdrage Ferie-Inspectionen til en Ander, naar der ere andre Lærere hjemme end den Inspections-havende.

Det Bygningsarbeide, der skal foretages i Skolebygningen, som en Folge af, at den skal forviges med et Stofær, og at desuden dens hele indre Indretning skal forandres, er beregnet til at fuldendes i omtrent $1\frac{1}{2}$ Aar. Den vil efter den Tid kunne rumme omtrent 100 Disciple tilligemed Inspecteuren, de fire Adjuncter ved Stiftelsen og en Adjunct ved Skolen, medens Bibliotheket og Naturaliesamlingen ere bestemte til at anbringes i Klosterbygningen.

Til at huse Lærere og Disciple, medens Bygningsarbejderne vare, har Forstanderen udfastet en Plan, som er blevet lettet ved den Beredvillighed, saavel Forstanderen, som alle Stiftelsens Beboere, der have Lejlighed dertil, have vist til at gjøre Opooffrelser i denne Anledning.

Allerede er Ombygningen af den østlige Deel af Skolebygningen omtrent indtil Midten af denne begyndt. De Disciple og Lærere, som hidtil boede i denne Deel af Bygningen, have faaet Plads i samme Bygning i Værelser, der vare blevne ledige som en Folge af, at Adjunct Neergaard siden 26de Novbr. f. A. er flyttet ind i den ham til Beboelse indrommede saakaldte Forstinspecteurbolig, og at Adjunct Davidsen, der til Efteraaret vil erholde en egen, allerede i dette Foraar fra nyt af opført Bolig tæt ved Skolebygningen, siden 20de April d. A. midlertidigt har taget Ophold i Nestved. Naturaliesamlingen er henslyttet deels til den naturhistoriske Lærers, Adjunct Neergaards, Bolig, deels til andre Steder, og af Bibliotheket er den største Deel optagen i en tor og rummelig Kjelder, som hører til Rectors Lejligheder, og Resten i et af Kvistværelserne i Rectorboligen; endelig er 7de Classe A (Dimittenderne) flyttet over i twende Værelser i Rectorboligen, hvor disse Disciple staae under Rectors Opsyn og nyde noget større Frihed, end deres yngre Kamerater.

Af andre Opdragelsesanstalten vedkommende Foranstalt-

ninger, som ere anordnede i nærværende Skoleaar, kunne følgende mærkes:

Kirkegang. Hr. Overkammerherre Stemann havdefordret, at alle Disciplene skulle gaae i Kirke hver Søndag og hver Helligdag. Dette, meente Rector, var for meget at forlange især af de unconfirmerede Disciple, og kunde maa-
fste endog svække Disciplenes Lust til Kirkegangen, ligesom det ogsaa formedelst disses forøgede Aantal nu var vanskeligere for den Inspectionshavende at oversee dem alle i Kirken. Det Forslag, som Rector desangaaende havde indleveret til den forrige Directeur, blev af denne overleveret til den nye Forstander, som under 13de Septbr. 1851 afgav følgende Resolution:

„I Anledning af Hr. Rectors behagelige Skrivelse til forrige Forstander for Herlufsholms Skole og Gods, Hs. Excellence Hr. Overkammerherre v. Stemann, af 18de Januar d. A., skulle jeg ikke undlade herved tjenstligst at meddele, at jeg er aldeles enig med Hr. Rector i, at de nujeldende Bestemmelser om Disciplenes Kirkegang ere uhenrigtsmaessige ved et Discipelantal saa stort som det nuværende, og at jeg derfor herved forandrer disse Bestemmelser, saaledes at for Fremtiden de confirmerede Disciple kun skulle være forpligtede til at deelteage i Gudstjenesten hver anden Søndag og de unconfirmerede Disciple hver fjerde Søndag, hvorhos Kirkegangsplichten vil blive saaledes at fordele mellem Disciplene, at de confirmerede og de unconfirmerede Disciple ikke paa een og samme Dag deelteage i Gudstjenesten.

Disse Bestemmelser skulle dog ikke være gjældende for Helligdagene, da det paa disse skal være Pligt for samtlige Disciple at overvære Gudstjenesten, med mindre 2 Helligdage folge umiddelbart paa hinanden, da i saadant Tilfælde Disciplene, forsaavidt de ere her tilstede,

ikun skulle overvære Gudstjenesten den ene af disse Helligdage."

Vinterbadning og de Syges Pleie. Det var allerede af den forrige Directeur anordnet, at Disciplene af og til om Vinteren skalde bade sig og vase deres Fodder, og et Badekammer med Badekar og Varmeapperat var indrettet til dette Diermed i Klosterbygningen. Hvad syge Disciple angaaer, var Opsynet med deres Pleie fordeelt imellem Inspecteuren og den inspectionshavende Lærer, medens det maatte ansees for tilraadeligere, at dette Opsyn kun var paalagt Gen. Angaaende begge disse Ojenstande fastsatte Hr. Greve Knuth efter Rectors Forslag under 14de Decbr. 1851 følgende Regler.

"I Overeensstemmelse med Hr. Rectors Indstilling i behagelig Skrivelse af 11te dennes, bestemmes herved:

I. Med Hensyn til Disciplenes Fodvadst
og Badning om Vinteren.

Forpligtelse til at deelteage i Fodvadst paahviler ikun Skolens 4 nederste Classer. Fodvadsten foretages i Tidsrummet fra 1ste October til Nytaar, og der bør drages Omjorg for, at enhver Discipel, som skal deelteage i Fodvadsten, kan gjøre dette flere Gange.

I den fuldstændige Badning bør enhver af Skolens Disciple deelteage og bør denne foretages i Tidsrummet fra 1ste Januar til 1ste Mai saa ofte, at enhver Discipel idetmindste een Gang hver Vinter kan komme i Bad.

Det paaligger Inspecteuren at paasee Overholdelsen af disse Bestemmelser, ligesom ogsaa at bestemme de nærmere Regler for Badningen og Fodvadsten, samt den Orden, hvorefter disse skalde foretages.

II. Med Hensyn til Tilsynet med de syge Disciple.

Det skal i Regelen ikke være Pligt for den inspectionshavende Adjunct at have Tilsyn med de syge Disciple, hoorimod dette fremtidig alene skal paahvile Inspecteuren under Rectors Control. Den inspectionshavende Adjunct har dog at overtake Tilsynet hver Onsdag Eftermiddag, som er Inspecteurens Fridag, ligesom ogsaa naar Inspecteuren er syg eller bortreist. Ligeledes maa han deelteage med Inspecteuren i Tilsynet under en ubrudt smitsom Sygdom og overhovedet overtage eller deelteage i dette, naar han dertil af Rector opfordres."

Sommerbadning. Om Sommeren bade Disciplene sig i Aaen, deels i Gymnastiktimerne, i hvilke de modtage Underviisning i Svømming af Gymnastikcereren og Gymnastikassistenten, deels i deres Fritimer, men da stedse under Opsyn enten af Inspecteuren eller af den inspectionshavende Lærer eller paa deres Begne af en af de andre Lærere. Til denne Badning har der i en Række af Aar kun været an- viist eet Badested med Svømmebro, Skuur og Bænke; men, da de Disciple, som endnu ikke havde lært at svømme (for det meste de mindre), formedelst Badestedets Dybde midt i Aaen ikke funde sjerne sig langt fra Bredden, naar de badede sig for Hornselses Skyld i deres Fritimer, og da deres Antal i de senere Aar var blevet større, som en Folge af, at Disciplenes Antal overhovedet var blevet forøget, var det blevet vanskeligere baade for disse Disciple at faae Plads ved Bredden og for den Inspectionshavende at vaage over deres Sikkrhed. Dersor er i Sommer, ligesom i ældre Tider, endnu eet Badested, der er lavere, blevet indrettet til Benyttelse i Fritimerne for dem, der ikke kunne svømme. I denne Anledning har Rector udstedt et nyt Badereglement, ved hvilket iblandt Andet

Babetiden i Fritimerne er fordeelt imellem 1ste Parti (de Svømmende) og 2det Parti (dem, som ikke kunne svømme) saaledes, at begge Partier ikke bade sig paa eengang.

Fornøjelser. Med Disciplenes almindelige Fornøjelser er der ingen Forandring foretagen. De have fundet Sted paa følgende Dage: Kjøretouren paa Sct. Hansdag d. 2. til Næsbyholms Skov, Hugleksydningen Løverdagen den 30te August, den første Assamblee (Bal) Søndagen d. 12te October i Anledning af Kongens Fødselsdag, den anden Assamblee (Comoedie) Søndagen d. 7de December, den tredie Assamblee (Bal) Herluf Trolles Fødselsdag d. 14de Januar d. 2., den fjerde Assamblee (Concert) Søndagen den 21de Marts, Fodtour Løverdagen den 22de Mai til Husemose Skov ved Ronnebeksholm. Desuden har der i de 4 Wintermaaneder: November—Februar, hver Søndag fra Kl. 5 Efterm. været Forsamling paa Spisestuen, hvor de Disciple, som ikke have været i Besøg i Omegnen, i Inspectorens og andre Læreres Nærværelse have moret sig med allehaande Lege og ere blevne opvartede med Thevand og Hvedebrod.

D. Undervisningsvæsenet. Lærerne. Cultusministeriets Circulaire m. v.

Hvorledes Undervisningstimerne og Fagene vare fordelede ved Slutningen af Skoleaaret 1850—51, og hvilke Lærere Skolen dengang havde, vil erfares af følgende twende Schemata.

Underviisningstimernes Fordeling imellem Fagene i Skoleaaret 1850—51.

	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	
Dansk	2	2	2	3	5	5	
Latin og latinist Stil :	10	9	9	9			
Gresk	5	6	5				
Hebraist	2 i A (udenfor Underviisningstid.)						
Tydkf	3	2	3	2	5	6	
Frankf	2 i A 3 i B .	2	2	2	6		
Religion	2	2	2	2	2	3	
Geographie og Historie (til Geographie) . .	2 i A 4 i B . (1) . . . . . (2)	5	4	4	4	5	
Mathematik og Regning	3	4	4	5	3	5	
Physik	2 i A						
Naturhistorie	2 i A 4 i B .	2	2	2	3	2	
Skrivning	=	. . . . .	1	2	3	5	
Tegning	=	. . . . .	. . . . .	3	3	3	
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	
Summa	36 Timer foruden i A 2 T. Hebraist og i B 1 T. Geographie og 1 T. Frankf udenfor Underviisningstiden.	36 Timer.	30				

Desuden i Sang 4 halve og 2 hele Timer for hele Skolen, samt 2 Timer i II. og I. og 1 Time i IV. og III. til Syngeøvelser, endelig 14 Timer Instrumentalmusik for enkelte Disciple i Fritimerne.

I Gymnastik vare Disciplene deelte i 3 Partier, 2 Classer paa hvert Parti.

**Fagenes Fordeling mellem Lærerne ved Slutningen
af Skoleaaret 1850—51.**

Rector Latin i VI (10) og i V (5)	15	Timer
Adjunct Dahl Historie og Geographie i hele Skolen	26	—
Adjunct Neergaard Naturhistorie i hele Skolen (15), Latin i III (9) og Hebraisk i VI A (2)	26	—
Adjunct Leth Dansk i de 3 nederste Classer (13), Tydsk i de 2 nederste (11) og Physik i VI A (2)	26	—
Adjunct Nielsen Latin i V (4), Tydsk i de 2 øverste Classer (5) og Græsk i de 3 øverste (16)	25	—
Adjunct Davidsen Fransk i de 5 øverste Classer (15), Dansk i de 3 øverste (6) og Tydsk i IV og III (5)	26	—
Adjunct Engelssted Latin*) i IV (9) og Religion i hele Skolen (13)	22	—
Lærer Fleischer Mathematik og Regning i hele Skolen	24	—
Inspecteur Rosenørn Skrivning i de 4 nederste Classer	11	—
Musiklærer Brandt Sang (9) og Instrumentalmusik (14)	23	—
Ritmester Bistrup tilligemed Gymnastikassistenten Bagtmester Nørrum Gymnastik i alle Classer	6	—
Architect Krebs Tegning i de 3 nederste Classer .	6	—

*) Disse latiniske Timer være kun interimistisk overdragne Hr. Engelssted, som nylig var ansat, og var bestemte til i det følgende Skoleaar at ombyttes med danske Timer.

Med Begyndelsen af Skoleaaret 1851—52, var det bestemt, at den 7de Classe skulde oprettes. Der vilde dersør behøves en 8de videnskabelig Lærer, hvis Fag ifølge den Plan, som var lagt til Fagenes Fordeling imellem de forskjellige Lærere, fornemmelig vilde blive Latin i 4de og 5te samt tildeels i 6te Classe. Rector gjorde dersør under 15de Februar 1851 den daværende Directeur opmærksom paa Nødvendigheden af denne 8de Lærers Udnævnelse til den paafølgende 23de August, og foreslog tillige, at der ved denne Lejlighed skulde ansættes en Overlærer*). Hs. Erc. Directeuren billede aldeles den første Deel af Forslaget, men forbeholdt sig at yttre sig nærmere om den sidste Deel. Nogen Tiden efter blev Directeurens Post ledig, og da der var forlobet over en Maaned, uden at denne Post etter var blevet besat, medens Nødvendigheden af, at Herlufsholm tog Forholdsregler til Erhvervelsen af en 8de Lærer, dagligten blev mere paatængende, henvendte Rector sig den 1ste Juli til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med et motiveret Forslag til Ansættelsen af en øvet og philologisk dannet Skolemand som Overlærer med Forpligtelse til at undervise i de nysnævnte Fag og med en for en Overlærer passende Gage og saadanne Emolumenter, at han kunde leve her paa Landet med Familie, og i denne Henseende bragtes den saakaldte Forstinspecteurbolig, der i flere Aar havde staet ledig, i Forslag som stikket til Bolig for en Overlærer. Ministeriet ansogtes om at ville antage sig denne Sag eller i modsat Fald anvise Rector den Fremgangsmaade, han havde at følge for at faae Sagen afgjort. Ministeriet svarede Rector under 11te i samme Maaned, at, da Sagen om den herlovianse Stiftelles

---

*) De Timer, som efter en 8de Lærers Ansættelse endnu vilde blive ledige ved Oprættelsen af en 7de Classe, havde Directeuren lovet Rector at lade besørge ved Extratimer, for hvilke der skulde betales paa samme Maade, som i de øvrige lærde Skoler.

Overbestyrelse endnu heftedt uafgjort, saae det sig ikke i Stand til selv at foretage Noget i det foreliggende Tilfælde, men ansaae det for rigtigst, at Rector henvendte sig til Statsraadspræsidenten. Dette skete under næstfølgende 19de Juli, i det tillige Rectors Indstilling til Cultusministeriet af 1ste Juli vedlagdes.

Under 4de August erholdt Rector Communication fra Statsraadets Secretair om, at den af Rector under 19de Juli moverede Sag var sat i Vero, indtil Herlufsholms fremtidige Bestyrelse var ordnet, men at hans Andragende nu var tilstillet Kammerherre Grev Knuth, som Hans Majestæt allernaadigst under 3die August havde udnævnt til Forstander for Herlufsholms Skole og Gods. Den nye Forstander troede imidlertid ikke at kunne give Rectors Indstilling Medhold for Tiden (see Pag. 18).

Kort efter Skoleaarets Slutning var Adjunct Nielsen i samme Qualitet forflyttet til Nykøbing Skole. Der vare altsaa twende Lærerposter at besætte.

Hs. Hovelsbaarenhed Grev Knuth bragte dog et saadant Arrangement tilveie, at der kun blev ansat een Lærer (see pag. 18). Hr. Candidatus Philosophiae Sigurd Thorvald Kielsen, som i de sidste 4 Aar havde været Time-lærer i Metropolitanstolen, og i det sidstforløbne Skoleaar havde der besorget de latinske Timer i V A og B, blev efter Rectors Forslag udnævnt til Adjunct ved Herlufsholms Skole og Opdragelsesanstalt, fra 25de August at regne. I sine Forhandlinger med Greven betingede Hr. Kielsen, der iverigt blev ansat med Adjuncternes indtil da reglementerede Gage og Emolumenter, sig Net til at have 40 Timer eller Erstatning for de manglende. Det var nemlig paa samme Tid blevet bestemt, at de Timer, som en Adjunct havde over 24, skulle betales efter en Regel, der fra Nytaar af med en ringe Forandring fastsattes saaledes, at der for 6 ugentlige Timer blev af Stiftelsen erlagt 100 Rbd. aarlig og Intet

afdroges for Ferierne. De øvrige Timer, som var ledige, blev nu besorgede af andre Lærere ved Extratimer. En ny Fagfordeling og en ny Timetabel (Lectionschema), som optog disse Forandringer, og som skulle træde i Kraft fra 1ste Septb., blev af Rector foreslaet og af Forstanderen approveret. Dog forandredes Timetabellen snart til Fordeel for Hr. Fleischer, som, fordi han ogsaa udførte en Landmaalers Forretninger, ønskede i flere Dage at være aldeles fri for Timer paa Skolen og at have desto flere Timer paa de øvrige Dage.

Den Fagfordeling, som fra 1ste September indførtes, var følgende:

Fagenes Fordeling imellem Lærerne fra 1ste September 1851.

Rector alle latinske Timer i VII (10) og Halvdelen af dem i VI (5)	15 Timer
Adjunct Dahl Historie og Geographie i hele Skolen	30 —
Adjunct Neergaard Naturhistorie i hele Skolen (14), Latin i III (10) og Hebraisk i VII (3)	27 —
Adjunct Leth Dansk i I—III (13), Tydsk i I—II (11), Græsk i IV (5), Physik i VII (3)	32 —
Adjunct Davidsen alle franske Timer (14), Tydsk i III—VI (10), Regning i I (3)	27 —
Adjunct Engelssted Religion i hele Skolen (15), Dansk i IV—VII (9), Regning i II (4, ikke Hovedregning *).	28 —

*.) Ifølge en privat Overenskomst overtog Adjunct Engelssted med Rectors Samtykke af de Hr. Fleischer tilkommende 25 Timer Regnetimerne i II med Undtagelse af Hovedregning, altsaa 4 Timer.

Adjunct Kieljen alle latinſte Timer i IV og V (18) og det halve Aantal i VI (5), Græſſ i V—VII (17)	40	—
* Mathematiklærer Fleischer Mathematik og Regning i III—VII (20) samt Hoved- regning i II (1)*)	21	—
Inspecteur Rosenørn Skrivning i I—IV . . .	11	—
* Ritmester Bistrup med *Assistent, Bagtmester Nærum, Gymnastik i hele Skolen	6	—
Musiklærer Brandt Sang (9) og Instrumen- talmusik (14)	23	—
* Architect Kreß Tegning i I—III	7	—

---

*) De med * betegnede Lærere have Bopæl i Næstved.

Undervisningstimerne's Fordeling imellem Fagene fra Begyndelsen af Skoleaaret
1851—52.

Fagene.	VII	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.
Dansk	3	2	2	2	3	5	5
Mundtlig og skriftlig Latin	10	10	9	9	10		
Græsk	6	5	6	5			
Hebraisk	3						
Tysk		3	2	3	2	5	6
Fransk		2	2	2	3	5	
Religion	2	2	2	2	2	2	3
Geographie og Historie (Geographie)	3	4	5	4	4	4	6
Mathematik og Regning	4	(2)	(1)	(1)	(2)	(2)	(3)
Physik	3	3	4	4	5	5 (Hovedregning)	3
Naturhistorie							
Skrivning		3	2	2	2	3	2
Tegning				1	2	3	5
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2
Summa . . . i hver Classe.	36 Timer.	36 Timer.					

Desuden i Sang 4 halve og 2 hele Timer for hele Skolen, samt 2 Timer i II. og I. og 1 Time i IV. og III. til Singevæsler, endelig 14 Timer Instrumentalmusik for enkelte Disciple i Fritimerne.
I Gymnastik ere Disciplene deelte i 3 Partier, hvoraf VII. VI og V udøvere 1ste. IV og III 2de. II og I

Fra 1ste October overtog Adjunct Neergaard de græsste Timer i IV., som Adjunct Leth havde haft siden 1ste September.

Paa samme Tid søgte Hr. Landmaaler Fleischer sin Afsked, da han følte Banskeligheden ved at udføre tvende Bestillinger paa eengang og ikke kunde leve med Familie alene af sin Gage som Lærer ved Skolen. Han fratraadte ved Slutningen af October Maaned. I hans Sted antoges fra 1ste Novbr. under Navn af constitueret Adjunct Hr. Candidatus Theologiae Carl Adolf Mossin, der overtog Hr. Fleischers Timer og deriblandt ogsaa de 4 Regnetimer i II., som i en fort Tid havde været overladte Hr. Engelsted. Hr. Mossin erholdt, ligesom de før ham ansatte Adjuncter, 300 Rbd. i Gage foruden fri Bolig, Kost, Varme, Bass, Opvarmning o. s. v.

Da imidlertid de Forandringer i Lærernes Stilling og Gagering, som omtales i Departementstidenden for 1852, Nr. 25, (her pag. 17—18) vare fra Forstanderens Side afgjørende bestemte, paatoge de Hrr. Dahl, Leth, Nielson og Engelsted sig at være Adjuncter ved Skolen og Opdragelsesanstaalten eller ved Stiftelsen (d. e. Lærere med Inspection), og den Orden, hvori de her ere nævnede, angiver tillige den Anciennitet, der skal tilslægges dem som 1ste, 2den, 3die og 4de Adjunct, hvorimod de Hrr. Neergaard og Davidsen, der havde erholdt Tilladelse til at gifte sig, blev Adjuncter ved Skolen alene (Lærere uden Inspection) og bestemtes til at boe, den Første i den saa kaldte Forstinspecteurbolig, den Anden i en Bolig, som fra nyt af skulle opføres tæt ved Skolebygningen. Denne Bolig er nu (i Juni 1852) færdig og henstaaer for at tørres indtil Efteraaret, da Hr. Davidsen skal flytte ind i den, efterat han i Sommer midlertidigt har haft Bopæl i Nestved. Hr. Neergaard er, som forhen anført, fra Slutningen af Novbr. 1851 flyttet ind i Forstinspecteurboligen. Begge ere i sidste Foraar ind-

traadte i Ægtestanden. Hr. Mossin var fra Begyndelsen og er endnu fremdeles ansat som Adjunct ved Skolen alene.

Adjunct Kiessens Ret til at erholde et vist Antal Extratimer bortfaldt samtidigt med, at han erholdt en højere Gage.

Adskillelsen af Adjunterne i twende Classer og de nye Gageringsvilkår trædte i Kraft fra 1ste Januar d. A.

Paa Grund af disse Forandringer havde Adjunterne Dahl og Engelssted ønsket at indskrænke deres Undervisningstimer fra Nytaar til det reglementerede Antal af 24, Adjunct Davidsen derimod at erholde flere Timer, end han hidindtil havde haft.

Der blev da af Rector arrangeret en ny Fordeling af Fagene imellem Lærerne og en ny Timetabel, hvilke med Forstanderens Approbation trædte i Kraft fra Nytaar af og af hvilke den første herved meddeles.

Fagenes Fordeling imellem Lærerne fra Nytaar 1852.

(Timernes Fordeling imellem Fagene forbliver uforandret).

Belsbet af
samtlige Timer.

Rector alle latinste Timer i VII (10) og Halv-		
dele af Timerne i VI (5)	15	
Adjunct Dahl Historie og Geographi i de 6		
øverste Classer	24	
— Leth Dansk i I—III (13), Tydsk i I—		
II (11), Physik i VII (3)	27	
— Kiessens alle latinste Timer i IV og V		
(18) og det halve Antal i VI (5), Græsk		
i V—VII (17)	40	
— Engelssted Religion i hele Skolen (15),		
Dansk i IV—VII (9)	24	

Beløbet af
samtlige Timer.

Adjunct Neergaard Naturhistorie i de 6 nederste Classer (14), Latin i III (10), Hebraist i VII (3), Græst i IV (5)	32
— Davidsen Transt i II—VI (14), Tydſt i III—VI (10), Historie og Geographie i I (6), Regning i I (3)	33
— Mossin Mathematik og Regning i II—VII.	25
Inspecteur Rosenørn Skrivning i I—IV . . .	11
Ritmester Bidstrup med Assistent, Bagtmester Nærum, Gymnastik i alle Classer, delte i 3 Partier	6
Musiklærer Brandt Sang (9), Instrumental- musik (14)	23
Architect Kreh Tegning i I—III	7

I Tagfordelingen og Timetabellen er siden Nytaar ingen
Forandring foregaaet, undtagen at Adjunct Mossin fra 1ste
Marts har overtaget de physiske Timer, som forhen vare
blevne besorgede af Adjunct Leth, der saaledes fra den 2id
af Junii har 24 Underviisningstimer, medens Hr. Mossin
har faaet 28. Skjondt denne Forholdsregel er foranlediget
ene og alene ved Hr. Leths eget Ønske, maatte dog Rector
ogsaa med Hensyn til Sagen selv bifalde, at Timerne i
Physik tillagdes Læreren i Mathematik, da denne Forening
af Tag er naturlig og kan ventes bevaret i Fremtiden.

Med Hensyn til **Gymnastikunderviisningen** er, i
Overeensstemmelse med Rectors Forslag, ved Forstanderens
Resolution af 21de Sepbr. f. A. den Forandring foregaaet,
at Tegningerne er bortfalde. Ritmester Bidstrup har ved
Sygdom i nogle Maaneder været nødt til at opholde sig paa

Frederiks Hospital i København. I hans Fraværelse er den gymnastiske Undervisning blevet besørget af Bagtmester Nærum alene.

Som Noget, der vedkommer Adjuncternes og Inspecteuren's Emolumenter, bemærkes, at Adjuncterne Neergaard og Davidsen ifolge Forstanderen's Resolution af 14de Januar d. A. erholted hver 10 Fønne Tagot. Ogsaa skal det være bestemt, at de ugifte Adjuncter og Inspecteuren ikke mere skulle erholted et vist, een Gang for alle fastsat Quantum Brænde, men at deres Værelser skulle opvarmes af det til Skolen anviste Brænde.

Fra Cultus ministeriet ere følgende Circulairer — med Undtagelse af den første, igjennem Forstanderen — tilsendte Skolen til Underretning og Tagtagelse:

- a) af 5te August 1848 om Undervisningsinspektorens Rettigheder og Pligter.
- b) af 25de Januar 1850 om Reglerne for Extratimers Betaling, hvortil foies følgende Advarsel: „Ligesom Ministeriet fremdeles maa anbefale Varsomhed med Anfallet af Extratimer, der tildeles en enkelt Lærer, især naar det ikke er saadanne lettere Gjenstande, der ellers besørges ved Timelærere, saaledes maa det overhovedet forlange fastholdt, at al Besørgelse af Undervisning paa denne Maade ene maa have sin Grund i Skolens Tarv, som det ved hvert Skoleaar viser sig, saa at der ikke indrommes nogen Lærer en ligesom ved Hænd hjemlet Ret til stadig at have visse Extratimer og den derved betingede Bisortjeneste.“
- c) af 26de August 1851 om de Regler, hvorefter Tilladelse til at underkaste sig en extraordinair Prove kan ventes meddeelt de lærde Skolers Disciple, der ved lovligt Forfald ere blevne forhindrede fra enten at indstille sig til eller at fuldende en af Afgangseramens to Afsdelinger ved den Skole, hvor de have nydt Skolegang.

- d) af 4de Septemter 1851 om Characteरbestemmelser ved Afgangseramen (om Udregning af Middelcharacteren af de 3 Censorers Vota, Sammenlægning af Charactererne for det Skriftlige og det Mundtlige, saaledes at det Mundtliche regnes dobbelt imod det Skriftlige, Angivelse af de 6 danske Charakterers Bethydning i Sammenligning med de forhen brugte latinse). Ministeriet ønsker tillige de skriftlige Gramensarbeider, som indsendes til det, forsynede med Angivelse af den for hvert givne Characteर eller Middeltalet af Vota.
- e) af 9de October 1851 om, at Underviisningen ved hvert nyt Skoleaar uden Undtagelse bor begynde den 23de August, med mindre denne Dag indfalder paa en Søndag.
- f) af 2den December 1851 om Maaden, hvorpaa Themata til de skriftlige Udarbeidelser ved de lærde Skolers aarlige Hovederamina skulle opgives. „Det ansees at være Pligt for Lærerne, selv at forsatte eller foreslaae Opgaverne for de skriftlige Udarbeidelser i deres respective Fag, saaledes at Opgaverne derefter blive at forelægge Rector, der er berettiget til at gjøre de Forandringer i dem, som han anseer onskelige, eller til endog i fornødent Fald at meddele andre i de indleverede Opgavers Sted.“

Under 20de Januar 1852 har Ministeriet, ifolge Rectors Ansøgning af næstforegaaende 11te, tilstillet Skolen til Benyttelse ved den mathematiske Underviisning gratis 7 Exemplarer af 1ste og 2den Deel af den af Professor Olufsen udgivne Lærebog: „Begyndelsesgrunde af Astronomien med Anvendelse paa den mathematiske Geographie“ samt et Exemplar af samme Bogs 2den Deel. Disse Exemplarer af et Skrift, som ikke er at faae i Bogladerne, ere overleverede den mathematiske Lærer, for under hans Control at benyttes af 7de Classes Disciple.

Under 29de November 1851 tilkjendegav Ministeriet Forstanderen iblandt Andet, „at det meddelelse sin Tilladelse til, at Afgangseramen maa afholdes ved Herlufsholms Lærde Skole med samme Virkning, som ved de offentlige lærde Skoler, saaledes at for dennes Afholdelse de Regler blive at anvende, som for Provens Form og Indretning indeholdes i Bekjendtgørelsen af 13de Mai 1850 om en Undervisningsplan og Examensbestemmelser for de lærde Skoler i Danmark.“ Tillige meddeleste Ministeriet den under Ltr. a anførte Circulairstrivelse, som gjældende ogsaa hvad Herlufsholms Skole angaaer, samt underrettede Rector om de Anmeldelser og Beretninger, som han havde at indlevere til Ministeriet i Anledning af Afgangseramen.

E. Disciplene. Deres Afgang og Tilgang.

Bed den sidstafholdte Hovedexamen i Juli 1851 bestod Skolen af 72 Disciple. En af disse udgik strax efter Examens Ende. Anmeldte til Indtrædelse ved Begyndelsen af det nye Skoleaar d. 23de August 1851 vare omtrent 30 Drengebørn. Men Stiftelsen formaaede ikke at rumme flere end 80 Disciple, uagtet den i de senere Åar havde forøget de til Disciplene bestemte Localer betydeligt. Der funde altiaa egentlig kun optages 9 af de Anmeldte; men, da det var almindeligt, at nogle Disciple bleve udmeldte i Sommerferien, ventedes dette ogsaa at ville ske denne Gang, hvorfor der blevet tilslagte 11, istedetfor 9, til at mede til Afgangseramen d. 23de August. Disse valgtes iblandt de tidligst Indmeldte; thi i de sidste Åar, da der stedse blevet flere indmeldte, end Stiftelsen funde rumme, havde Rector, hvem Optagelsen af nye Disciple var overladt, med Directorens Billigelse foreløbigt fulgt den Regel, at Indmeldelsernes Anciennitet skulde give Forret til Indtrædelse, naar de Indmeldte iøvrigt vare qvalificerede til Optagelse. Dog

En af dem, der blevet tilhægte, hørte ikke til de tidligst Indmeldte; men, da særegne Grunde talte for hans Optagelse, ansøgte Rektor, ved en til den daværende Statsraadspræsident, Hs. Excellence Grev Moltke til Bregentved, stilet Indstilling, om Tilladelse til at gøre en Undtagelse til Fordeel for denne Aspirant. Indstillingen blev overleveret til den nye Forstander, saa snart denne var udvalgt, og af ham billigt.

Den Forventning, at enkelte Disciple vilde blive udmeldte i Sommerferien, blev denne Gang ikke stædæstet. Saaledes begyndte det nærværende Skoleaar med 82 Disciple. For at skaffe de twende Overcomplete Blads paa Sovesalene og paa Discipelværelserne samt Skabe, maatte der tages særegne Forholdsregler, indtil ved twende Disciples Udmeldelse Antallet atter indskrænkedes til det regelsmæssige.

Af de anførte 82 Disciple ere følgende 13 i Årets Løb udgaaede eller ville udgaae, inden Hovedexamen holdes (Fædrenes Navne og Stilling findes anført i Parenthes): Ludvig Nicolai Vilhelm Sylow (Justitsraad, Byfoged Sylow i Korsør), d. 31 Decbr. 1851. Henry Frederik Dichman (Kjøbmand Dichman i Sælfjøbing), i Juleferien 1851. Otto Mandrup Tønnesen (afdøde Sognepræst Tønnesen til Lundforlund i Sjælland), d. 1 Febr. 1852. Hans Henrik Liliarius (Broder til Nr. 16 i 2den Cl.). Georg Nørdam (Dr. theol., Ridder Nørdam, Sognepræst til Hammer og Lundbye i Sjælland) d. 8 Febr. 1852. Laurits Theodor Rich (Mægler Rich i Kjøbenhavn) d. 9 Febr. 1852. Carl Peter Christian Rüppell (Forpagter Rüppell paa Lindersvold i Sjælland) d. 9 Febr. 1852. Gregers Albert Fanøe (Justitsraad, Ridder Fanøe i Nestved) d. 12 Marts 1852. August Balle (Broder til Nr. 5 i 3die Cl.) d. 31 Marts 1852. Edward Friedrich Gustaff Gramkow (Forpagter Gramkow paa Borreby i Sjælland) d. 31 Marts 1852. Frederik Fiedler (Broder til Nr. 2 i 2den Cl.) d. 26 April 1852. Jens Daniel Valdemar Holme (Broder til Nr. 6

i 3de Cl.) d. 30 Juni 1852. Peter Otto Rosenørn Ølrik
(Broder til Nr. 8 i 5te Cl.) d. 30 Juni 1852.

Skolen optager ikke nye Disciple i Skoleaarets Løb; dog kan dette, naar særegne Grunde tiltraade det, finde Sted efter Halvaarsceramen i Februar. Paa den Tid indtraadte saaledes: Andreas Eggert Christopher Tryde (Nr. 14 i 2den Cl.), Carl Frederik Holm (Nr. 15 i 2den Cl.) og Holger Christian Olivarius (Nr. 16 i 2den Cl.).

Til den forestaaende Afgangsexamen og Hovedexamen ville ifølge disse Data 72 Disciple indstille sig. De anføres her i den Orden, hvori de ifølge Udfaldet af sidstafholdte Februar-Examen sidde i Glasserne. Fædrenes Navn og Stilling tilføjes i Parentheser.

VII Classe.

A.

- 1) Johan Wilhelm Christian Ingerslev (Skolescærer i Kirkesanger Ingerslev i Snesere i Sjælland).
- 2) Carl Adolph Rohding (Regimentsbøssemager, Øbmd. Rohding i Nestved).
- 3) Frederik Høegh-Guldberg (Overfrigskommisair Høegh-Guldberg i København).

B.

- 4) Christian Andreas Reinau (Muurmeister Reinau i Sæfjøbing).
- 5) Peter Olaf Benzen (Skuespiller Benzen i København).

VIII Classe.

- 1) Cajus Peter Emil Branth (Overfrigskommisair Branth, Eier af Clarupgaard ved Alborg).
- 2) Ludvig Peter Schröder (Skovrider Schröder paa Christianshæde paa Laaland).

- 3) Peter Bugislaus Carstens Petersen (Pastor Petersen i Røse paa Ærø).
- 4) Christian Claudi Ravnskilde (Cancelliraad, Byfoged Ravnskilde i Særfjøbing).
- 5) Jacob Erik Monrad (Provst Monrad, Sognepræst til Marvede og Hyllinge i Sjælland).
- 6) Carl Emil Appeldorn (Pastor Appeldorn til Bachendrup og Gjørlev i Sjælland).
- 7) Carl Christian Leopold Gether (Overauditeur, Borgemester Gether i Kjøge).
- 8) Poul Frederik Jacob Giellerup (Pastor Giellerup til Roholte i Sjælland).
- 9) Frederik Johan Briand de Crevecoeur (Forpagter Briand de Crevecoeur paa Øvernæs i Sjælland).

V Classe.

- 1) Carl Emil Eigler (Organist Eigler i Nakskov).
- 2) Alerius Julius Martin Bøttern (Købmand Bøttern i Særfjøbing).
- 3) Carl Adolph Schythe (Justitsraad og Amtsforvalter Schythe i Vordingborg).
- 4) Adolph Julius Frederik Hansen (Forstraad Hansen paa Tidssvilde i Sjælland).
- 5) Peter Jacob William Kieß (Krigsassessor, practiserende Læge Kieß i Ballerup i Sjælland).
- 6) Rasmus Peter Reinholdt Hvüd (Landvæsencommisair og Stiftsrevvisor Hvüd i Maribo).
- 7) Carl Heinrich Wilhelm Rauert (Forpagter Rauert paa Rosendahl i Sjælland).
- 8) Holger Ludvig Theodor Olrik (Etatsraad, Borgemester, Ridder Olrik i Helsingør).
- 9) Carl Christian Edvard Fibiger (Forpagter Fibiger paa Berrihgaard paa Laalland).

- 10) Peter Charlöw Borcksenius (Kjøbmand Borcksenius i Næstved).
- 11) Conrad Barner (Fægermester Barner til Essildstrup i Sjælland).
- 12) Johan Sigismund Møfting Stauning (afdøde Sognepræst Stauning til Herlufmagle i Sjælland).
- 13) Joachim Godtste Hvidberg (Proprietair Hvidberg i Hirsholm).

IV Classe.

- 1) Hans Albert Hvidberg (Broder til Nr. 13 i 5te Classe).
- 2) Sophus Michael Gjellerup (Broder til Nr. 8 i 6te Cl.)
- 3) Morten Henri Frederik Gotlieb Lund (Birkedommer Lund ved Grevskabet Holsteinborg i Sjælland).
- 4) Holger Engelbrecht Jacobsen (Forligelsescommisair og Gjæstgiver Jacobsen i Korsør).
- 5) Adam Gotilob Boserup Wind (Skovrider Wind ved Herlufsholms Stiftses Skove).
- 6) Ferdinand Waldemar Christensen (Agl. Theatermaler Christensen i København).
- 7) Ludvig Adolph Holm (Licentiatus Holm, Sognepræst til Hyllested i Sjælland).

III Classe.

- 1) Hans Otto Hinrichsen (Kjøbmand Hinrichsen i Ørveskjøbing).
- 2) Christian Ludvig Kjer (Forvalter Kjer paa Herlufsholm).
- 3) Jens Clausen Klestrup (Kjøbmd. Klestrup i Ørveskjøbing).
- 4) Carl Heinrich August Krogh (afd. Møller Krogh i Tübeks Mølle i Sjælland).
- 5) Nicolai Edinger Balle (Sognepræst Balle i Averste i Sjælland).

- 6) Fri^s Marius Holme (Førpagter Holme paa Transbygaard ved Skjelfsjør).
- 7) August Frederik Louis Gandil (afdøde Krigsassessor, Toldkontrolleur Gandil i Kiel).
- 8) Gai Frederik Christian Reimer (Proprietair Reimer til Utterupgaarden i Sjælland).
- 9) Otto Christian Haaber Boserup Wind (Broder til Nr. 5 i 4de Cl.).
- 10) Otto Nicolai Jensen (Professor Jensen, R. af D., Førstmand for Jonstrup Seminarium).
- 11) Gottfred Emil Gozsche (Sognepræst Gozsche i Fensmark i Sjælland).
- 12) Vilhelm Alexander Ahlefeldt-Laurvig (afdøde Grev Ahlefeldt-Laurvig, Førpagter af Blegholm paa Langeland).
- 13) Henrik Gerner Sneedorf Mazar de la Garde (Cancelliraad Mazar de la Garde, Postmester i Helsingør, Ridder af Vasa-ordenen).

III Classe.

- 1) Ludvig Ferdinand Jacobi Nøde (Cancelliraad, Birkedommer Nøde paa Valløe).
- 2) Christian Frederik Julius William Fiedler (Cand. juris), Beværtefører Fiedler, Arvefæster af Sevedøgaard i Sjælland).
- 3) Fri^s Henrich Gottlieb Jordy (Førpagter Jordy paa Petersminde ved Nestved).
- 4) Theodor Wilhelm Horup (Førpagter Horup paa Beskøv i Sjælland).
- 5) Baldemar Christoph Wilhelm Hansen (Broder til Nr. 4 i 5te Cl.).
- 6) Niels Gustav Magnus Schaarup (Examinatus juris, Postfører Schaarup i Vordingborg).
- 7) Christian Fenger (Proprietair Fenger paa Nordgaard ved Ringsted).

- 8) Frederik Wilhelm Kraft (Landsøverretsprocurator Kraft i København).
- 9) Jens Wilhelm Gether (Broder til Nr. 7 i 6te El.).
- 10) Axel Jacobsen (Broder til Nr. 4 i 4de El.).
- 11) Carl Frederik Benjamin Brammer (Sognepræst Brammer til Næsby og Thyvelse i Sjælland.).
- 12) Ole Wilhelm Winther (Sognepræst Winther til Bringstrup og Sigersted i Sjælland.).
- 13) Johannes Reinold Lund (Broder til Nr. 3 i 4de El.).
- 14) Andreas Eggert Christopher Tryde (Sognepræst Tryde i Sarfjøbing).
- 15) Carl Frederik Holm (Translateur og Contoirchef ved Dresfunds Toldkammer Holm).
- 16) Holger Christian Olivarius (Købmand Olivarius i Nestved).

I Classe.

- 1) Engelbrecht Jacobsen (Broder til Nr. 10 i 2den El.)
- 2) Gustav Hans Henrik Holten Castenschiold (Regimentschirurg og Districtslæge Castenschiold i Nestved).
- 3) Georg Severin Valdemar Engelsted (Sognepræst Engelsted til Lundforlund i Sjælland).
- 4) Sophus Frederik Ferdinand Ahlefeldt-Laurvig (Broder til Nr. 12 i III El.).
- 5) Jacob Frederik Ferdinand Lassen (Købmand Lassen i Ringsted).
- 6) Poul Christian Stemann Olrik (Broder til Nr. 8 i 5te El.).
- 7) Niels Sophus Johannes Jensen (afdøde Købmand Jensen i Kallundborg.)
- 8) Carl Alexander Horup (Broder til Nr. 4 i 2den El.).
- 9) Andreas August Petersen (Broder til Nr. 3 i 6te El.)

Af ovenanførte Disciple ere trende udmeldte til Udgang ved Skoleaarets Ende, nemlig: Joachim Godtfæ Hvidberg (Nr. 13 i 5te Cl.), Ferdinand Valdemar Christensen (Nr. 6 i 4de Cl.) og Andreas August Petersen (Nr. 9 i 1ste Cl.). Endnu En ventes at ville udgaae til samme Tid. De trende Disciple i 7de Classe A ere bestemte til at dimitteres i Aar efter at have underkastet sig Afgangseramens 2den Deel. 37 indmeldte Disciple ere ansatte til Optagelse i Skolen efter Sommerferien. Saafremt disse alle bestaae i den Afgangseramen, som afholdes forstkomende 21de August, og saafremt ikke flere af de hidtilværende Disciple, end de 4 nyssomtalte, imidlertid blive udmeldte, vil næste Skoleaar begynde med et Antal af 102 Disciple. Men selv om Antallet bliver mindre, vil der dog denne Gang ikke aabnes Afgang for flere af de Indmeldte, end dem, der allerede ere tilsagte, fordi de til Forandring og Udvigelse af Skolebygninger nødvendige Haandværksarbeider allerede nu ere begyndte og i næste Skoleaar ville blive fortsatte, hvorved Nummet her paa Stiftelsen i et Aars Tid betydeligt vil indfrænkes.

F. De læste Pensæ, de anstillede skriftlige Øvelser og de brugte Læse- og Lære-høger i Skoleaaret 1851—52.

Dansk.

VII Cl. Udsigt over den danske Litteratur fra Ewald af efter Thortsens Haandbog. Større Stykker af Ewald, Baggesen, Dohlenschläger og Heiberg ere læste. 1 Stiil er ugentlig freven deels hjemme, deels paa Skolen.

VI Cl. Thortsens Litteraturhistorie fra § 16 til Enden. 1 Stiil er ugentlig freven deels hjemme, deels paa Skolen.

- V Cl. Udsigt over den nordiske Mythologi efter Chr. Winthers „Omrids af den nordiske Mythologi.“ 1 Stüll er ugentlig freven.
- IV Cl. Udvalgte Stykker af Holsts poetiske og prosaiske Læsebog. Endel Digte ere lært udenad. 1 Stüll er ugentlig freven.
- III Cl. Hele Bojesens Grammatik er læst og flittigt indøvet ved Analyse i Holsts prosaiske Læsebog. Desuden er læst og repeteret „Læren om Skiltelegnenes rette Brug“ og „Retskrivningslæren“ efter Wolles „Regler og Bestemninger osv.“ Endel Digte ere lært og gjennemgaaede efter Holsts poetiske Læsebog. 1 Stüll ugentlig.
- II Cl. Hjorts Børneven er brugt som Læsebog. Bojesens Grammatik til § 57 er læst og repeteret, samt flittigt indøvet ved Analyse (nogle Anmerkninger ere forbrigaaede). Endel Digte ere lært udenad efter Holsts poetiske Læsebog. 2 Stile ugentlig (i Neglen Dictat, Gjengivelse af en let Fortælling, Sammenligning af opgivne bekjendte Gjenstande).
- I Cl. Hjorts Børneven er brugt som Læsebog. Bojesens Grammatik til § 47 (nesten alle Anmerkninger ere forbrigaaede). Grammatikken er indøvet ved Analyse; desuden ere Disciplene øvede i skriftligt at danne Exemplar til de i Grammatikken læste Regler. Nogle Smaadigte i Hjorts Børneven ere lært udenad. 3 Stile ugentlig, der i første Halvaar væsentligst bestode af Dictat, og i sidste Halvaar sifteviis af Dictat og Gjengivelse af en fortalt lille Fabel eller Lignende.

Latin.

Tydnings. VII Cl. Dimitterne eller VII, A opgiver til Afgangseramen Folgende. Af Cicero: Talen for Sextus Roscius fra Ameria, de 4 Taler imod Catilina, Talerne for Archias, Ligarius og Deiotarus; de 2 første

Bøger af Disputationes Tusculanae, Cato major og den 2den Bog de officiis; Sallusts Catilina; 7de, 8de og 9de Bog af Livius; 1ste, 2den og 6te Bog af Virgils Eneide; de 2 første Bøger af Horatius Oder og hans Breve tilligemed ars poetica; det Meste og Bigtigste af Bojesens romerske Antiquiteter og Tregders latinste Litteraturhistorie.

Saavel A, som B, har af det ovenanførte i det sidste Skoleaar gjennemgaaet 1ste Bog af Disputationes Tusculanae, Cato major, 2den Bog af Værket de officiis, Sallusts Catilina, Horatius Oder og Breve tilligemed ars poetica, endelig Antiquiteterne og Litteraturhistorien. Desuden har A repeteret alt det Øvrige og B en Deel deraf. Cursorisk har A i Aar læst 1ste Bog af Livius og B den 1ste af Ciceros philippiske Taler, Benzen særligt 12 Capitler af Talen for Roscius Am.

VI Cl. Hos Rector: 8de og 9de Bog af Livius og cursorisk 2den Bog af Cæsars galliske Krig. Lejlighedsvis endel SS i Bojesens Antiquiteter. Hos Adjunct Kiel sen: Ciceros Tale for Sextus Roscius fra Ameria.

V Cl. Ciceros 4 Taler imod Catilina; 1ste Bog af Cæsar om den galliske Krig.

IV Cl. Af Bergs og Möllers latinste Læsebog fra S. 36 til S. 89, med Forbigaaelse af endel af de latinste Sætninger; de 20 første Capitler af den anden Bog af Cæsar om den galliske Krig.

III Cl. Af Bergs og Möllers Læsebog er læst pag. 1—53 med Forbigaaelse af ganske saa Eemplarer. Kun fra pag. 26 er der repeteret i sidste Semester.

Grammatik. VII Cl. Hele Glassen, undtagen Benzen, har repeteret det Meste af Badens Grammatik; men

Benzens har i Madvigs siden Æfteraaret 1847 fra neden af indførte Grammatik læst Ordförningslæren fra § 240 (Dativ) indtil Enden.

VI Cl. Hos Rector: Hele Madvigs lille Grammatik med Indbegreb af de forhen ikke læste Capitler 17—21, fremdeles i Sammes større Grammatik de Regler og Anmærkninger i Formlæren, som ikke findes i den lille, endvidere Ordbannelseslæren og af Syntaren §§ 206—278 samt lejlighedsvis flere andre §§. Hos Adjunkt Kiel sen: Madvigs latinse Grammatik §§ 279—299; §§ 318—383, §§ 451—487.

V Cl. Af Madvigs latinse Grammatik Formlæren og af Syntaxis 1ste Afsnit og 2det Afsnit indtil § 362.

IV Cl. Madvigs lille Grammatik. Af den store §§ 206—278.

III Cl. Det Væsenligste af Madvigs lille Grammatik.

Stil og Version. **VII Cl.** Skriftlig: 2 Stile ugentlig og 2 Versioner maanedlig. Mundtlig: Oversættelse fra Dansk paa Latin efter Zumpt's Opgave ved Olssen fra Nr. 42 til Nr. 57 med Forbigaaelse af Nr. 48 og Nr. 51. Øvelse i uforberedt at oversætte forhen ikke læste Stykker fra Latin paa Dansk er ogsaa mundtligt anstillet.

VI Cl. Hos Adjunct Kiel sen: 2 Stile ugentlig. Hos Rector: I de sidste Maaneder 5 skriftlige og nogle mundtlige Versioner.

V Cl. 2 Stile ugentlig.

IV Cl. 2 Stile ugentlig.

III Cl. En Time er ugentlig i det sidste Semester anvendt til at oversætte korte og lette Sætninger fra Dansk paa Latin.

Græss.

VII Cl. Dimittenderne opgive til Afgangsprøven: Plato's Apologia Socratis og Crito; af Xenophons Memo-

rabilia Socratis de to første Boger; af Herodot den tredie Bog og af Xenophons Anabasis de to første Boger; af Odysseen 6te og 7de Bog; af Iliaden 1ste, 3die, 6te og 7de Bog; af Jacobs poetiske Anthologi 2det, 3die og 5te Afsnit. Af Bojesens græske Antiquiteter er det Vigtigste af Afsnittene: den heroiske Tidsalder og Athenai, læst. Af Tregders Litteraturhistorie 1ste og 2den Periode.

I Skoleaaret er med A og B læst: af Xenophons Memorabilia 1ste Bog (fra det tredie Capitel) og 2den Bog, af Odysseen 6te og 7de Bog, af Jacobs's poetiske Anthologi 2det, 3die og 5te Afsnit.

VI Cl. Plato's Apologia Socratis og Crito; af Iliaden 1ste og 3die Bog. Tregders Formlære; Madvigs Syntax benyttet under Undervisningen.

V Cl. Af Xenophons Anabasis den 1ste og 2den Bog. Tregders Formlære.

IV Cl. Af Bergs Lærebog er læst pag. 1—50 med Forbigaaelse kun af ganske saa Exempler. Kun fra pag. 26 er repeteret i det sidste Semester. Som grammatiske Grundlag er benyttet Bergs Schema til den græske Formlære.

Thidst.

VI Cl. Hjorts tydste Lærebog fra pag. 526 (Reisebilder) til 634. Jürs' og Rungs deutsche Dichter pag. 1—37, p. 140—239. Flere af Disciplene have desuden opgivet større Partier af de bedste tydste Forfattere, som de have lært paa egen Haand; heri er der examineret en Time hver Maaned. Meyers tydste Grammatik med flere Tillæg. 1 Stil ugentlig; hver Maaned er desuden frevet en Stil paa Classen. Litteraturhistorien er repeteret efter Abrahams's Omrids af den tydste Litteratur.

- V Cl. Hjorts tydse Læsebog fra pag. 340 (die Römer des 19ten Jahrhunderts) til p. 415 (Dritter Cursus). Jürs's og Rungs deutsche Dichter pag. 37—107. Meyers tydse Grammatik (Declinationen læst efter Jürs's Ark); flere Tillæg til Bogen ere dicterede. 1 Stiil ugentlig.
- IV Cl. Hjorts tydse Læsebog: Leben und Thaten Alexanders des Großen pag. 195—235. Meyers tydse Grammatik. Skjønsreglerne supplerede. (Declinationen efter Jürs's Ark). Gronbergs tydse Stiløvelser mundtlig. 1 Stiil er ugentlig skrevet hjemme, desuden er der hver anden Uge skrevet en Stiil paa Classen.
- III Cl. Hjorts tydse Læsebog: Otto v. Kožebues Reise um die Welt pag. 21—87. Meyers tydse Grammatik (Declinationerne lært efter Jürs's Ark). 1 Stiil ugentlig.
- II Cl. Nüses lille Læsebog fra pag. 109 til Enden. Jürs's Ark; efter Meyers Grammatik Substantivernes Kjøn og Tal, Talord, Hjælpeverber, regelmæssige Verbers Aktiv og Passiv, uregelmæssige Verber, Præpositioner og nogle af de Regler, som findes i Bogens sidste Afsnit. I første Halvaar er 1, i sidste Halvaar ere 2 ugentlige Timer anvendte til skriftlige Øvelser. Efter Jürs's og Rungs Materialier er læst mundtligt forfra til Stykket 40, men kun repeteret fra Stykket 22 til Stykket 40; kun det Repeterede opgives til Examen.
- I Cl. Nüses lille Læsebog forfra til pag. 109. Jürs's Ark; efter Meyers Grammatik er læst Substantivernes Kjøn, noget af Talordene, Hjælpeverberne, regelmæssige Verbers Aktiv og Passiv, samt Præpositionerne. I sidste Halvaar er 1 ugentlig Time anvendt til skriftlige Øvelser.

Franſe.

- VI Cl. Borrings Etudes littéraires pag. 20—105. Curseurist Læsning pag. 354—394. Borrings franſe Stil-

- øvelser, 2den Afdeling, § 23—87 (de ulige Numere).
 Borrings franske Grammatik, Formlæren og Syntaren.
- V Cl. Borrings franske Lærebog for Mellemlæsserne fra pag. 128 (*les deux écoliers*) til pag. 197 (*moeurs des Turcs*). Borrings franske Stiløvelser, 2den Afdeling, §§ 1—23 (om Pronomerne). Borrings franske Grammatik, Formlæren.
- IV Cl. Lassens Lærebog for Skolernes lavere Classer pag. 33—94. Enkelte Timer anvendte til cursorisk Læsning. Borrings Stiløvelser, 1ste Afdeling. Borrings franske Grammatik, Formlæren.
- III Cl. Lassens Lærebog for Skolernes lavere Classer forfra til pag. 42 (de første 77 Stykker). Lassens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af den franske Grammatiks Elementer, 2det Afsnit, fra § 17 til § 60. Borrings franske Grammatik, Formlæren.
- II Cl. Lassens Lærebog for Begyndere læst heelt. Lassens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af den franske Grammatiks Elementer, 1ste Afsnit, forfra til § 50. Borrings franske Grammatik, Formlæren til de uregelmæssige Verber (Anmærkningerne oversprungne).

Hebraisk.

- VII Cl. B (J A har Ingen læst Hebraisk). Hele Genesis er læst; men repeteret er kun fra det 29de Capitel omkring til Slutningen. Som Grundlag for AnalySEN er benyttet Whittes Grammatik.

Religion.

- VII Cl. Hele Classen har læst Fogtmanns Lærebog fra 2det Capitels 4de Afsnit til Enden; Dimittenderne have ogsaa repeteret de øvrige Partier af Lærebogen. Des-

uden har hele Classen læst Lucas's Evangelium efter Grundtexten.

- VI** Cl. Fogtmanns Lærebog fra 1ste Capitels 4de Afsnit (§ 37) til 2det Capitels 4de Afsnit (§ 98). Lucas's Evangelium, Cap. 1—10 efter Grundtexten. Repeteret hele Herslebs Bibelhistorie.
- V** Cl. Fogtmanns Lærebog forfra til 2det Cap. Af Herslebs Bibelhistorie det gamle Testamente fra 5te Periode til Enden.
- IV** Cl. Balles Lærebog, Cap. 1, 2, 3 og 4. Af Herslebs Bibelhistorie det nye Testamente fra 3die Periode til Pauli Keiser.
- III** Cl. Balles Lærebog, Cap. 3, 4 og 5. Af Herslebs Bibelhistorie det nye Testamentes 3die og 4de Periode.
- II** Cl. Balles Lærebog fra Cap. 2 til Cap. 4, § 6. Af Herslebs Bibelhistorie det gamle Testamente forfra til ind i 2den Periode „Fjorten Maaneder efter Udgangen af Egypten.“
- I** Cl. Luthers lille Catechismus, De 10 Bud, de 3 Troes-artikler og Fader vor. Balslevs Bibelhistorie forfra til „Jesu Undergjerninger.“ Af Psalmebogen ere følgende Ps. lærte: 22, 164, 86, 571, 572, 596, 597, 599 og 611.

Geographie.

- VI** Cl. Münthes Geographie, udgiven ved Prof. Belschow.
- V** Cl. Samme Lærebog. Afrika fra Sahara ud, Amerika, Australien, samt Europa forfra indtil Nederlandene.
- IV** Cl. Samme Lærebog. Asien fra Bag-Indien ud, Africa, America og forfra indtil de nordamericanse Fristater.
- III** Cl. Samme Lærebog. Europa fra Kongeriget Neapel og Sicilien ud, Asien forfra indtil det chinesiske Rige.
- II** Cl. Samme Lærebog. Fra Nederlandene til Italien (begge inclusive).
- I** Cl. Samme Lærebog. Forfra til Storbrittanien og Irland.

Historie.

- VII Cl. A. Køfod, Almindelig Verdenshistorie i Udtog: forfra til Året 1815. Køfod, Vigtigste Begivenheder: Udsigt over Verdensbegivenhederne efter Freden til Paris 1815. Hele Allens Danmarks Historie til Skolebrug. B har læst det Samme, som A, med Undtagelse af Tidssrummet fra 1517 til 1789.
- VI Cl. De tre nordiske Rigers Historie forfra indtil Året 1789 efter Allen, Lærebog i Danmarks Historie, og efter Køfod, Almindelig Verdenshistorie i Udtog.
- V Cl. Bohr, Middelalderens Historie: 2den Periode. Allen, Lærebog i Danmarks Historie: forfra indtil Åar 1588.
- IV Cl. Hele Bohrs Lærebog i Middelalderens Historie.
- III Cl. Allen, Lærebog i Danmarks Historie til Skolebrug: forfra indtil Frederik den Förste.
- II Cl. Køfod, Historiens vigtigste Begivenheder: fra Kejser Augustus indtil Carl den Tolvte.
- I Cl. Køfod, Historiens vigtigste Begivenheder: forfra til Korsstogene.

Mathematiske Discipliner.

- VII Cl. Arithmetik og Algebra efter Steens „Reen Matematik“ med Forbigaaelse af enkelte Afsnit. Mundts Plangeometri. Ramus's Stereometri og Plantrigonometri. Skriftlige Øvelser ere jævnlig anstillede. Astronomien er læst efter Olufsen „Begyndelsesgrunde af Astronomien med Anvendelse paa den mathematiske Geographi“; derhos er det Vigtigste af Astrognosien særligen gjennemgaaet og indøvet. Benzen havde ei tidligere læst Trigonometrie, da den repeteredes, og opgiver den derfor ikke til Examen.
- VI Cl. Steens „Reen Matematik“ og Mundts Plangeometri. Jævnlig skriftlige mathematiske Udarbeidelser.
- V Cl. Steens „Reen Matematik“ fra pag. 101 (Rodud-

- . dragning) til pag. 166 (Enden af 1ste Deel). Mundts Plangeometri, den praktiske Deel.
- IV Cl.** Steens „Reen Mathematik“ forfra til p. 101 (Robuddragning). Ramus's Geometri fra p. 27 (Paralleler) til p. 61 (Proportioner og Lignedanhed).
- III Cl.** Steens „Reen Mathematik“ forfra til p. 49 § 2. Ramus's Geometri forfra til p. 27 (Paralleler). Praktisk Regning af Opgaver, henvrende deels til det læste Afsnit af Mathematikken, deels til ligefrem og omvendt Reguladetri.
- II Cl.** Brøkregning og Reguladetri i hele Tal og Brøf.
- I Cl.** Brøkregning efter Ursus Regnebog; een Time ugentlig anvendt til Hovedregning.

Naturlære.

- VII Cl.** Ørsted, Naturlærrens mechaniske Deel, til pag. 281 (Bølgebevægelse). Af Naturlærrens chemiske Deel er læst Magnetisme, Electricitet, Varme og Meteorologi efter Jøh. Müllers Physik, oversat af C. L. Petersen. Bogen opgiver ikke den mechaniske Physik til Examen.

Naturhistorie.

- VI Cl.** Zoologien og Botanikken efter Bramsens og Drejers: „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik.“
- V Cl.** Den almindelige Indledning til Naturhistorien, Mennesket og Pattedyrene efter Bramsens og Drejers „Kortfattet Lærebog i Zoologi og Botanik.“ Desuden Terminologisk Indledning, det linneiske System samt Gemtalsplanternes Naturhistorie efter C. Petits Lærebog i Botanik o: forfra intil pag. 53.
- IV Cl.** Bloddyrene ere læste og repeterede efter Bramsens og Drejers Lærebog. Efter samme Lærebog ere desuden Leddyrene, med Undtagelse af Insectorne, læste, men ikke repeterede. Af Botanikken er læst i den terminologiske

Indledning, det linneiske System samt de Stilkblomstrede efter Petits Lærebog.

- III Cl. Krybdyrene, Fisene og Infecterne efter Bramsens og Drexers Lærebog.
  - II Cl. Den almindelige Indledning, Mennesket, Pattedyrene og Fuglene efter Bramsens og Drexers Lærebog.
  - I Cl. Efter Stroms „naturhistoriske Lærebog“ er læst: Patte-dyrene og det Specielle af Krybdyrene.
-

G. Stipendierne.

Efterat de Forslag, som Rector (hvad det Moltkeske Skole-stipendium og de Meierske Præmier angaaer, efter foregaaende Forhandling med Adjunterne) havde indleveret om Stipendiernes Anvendelse for Året 1851, vare approberede enten af den forrige, eller af den nuværende Forstander, ere Stipendiernes saaledes uddelelse for Året 1851.

1. De Meierske Præmier (2 paa 30 Rbd. hver) uddeleltes til Ingerslev og Rohding (begge i 7de Classe).

2. Det Grevelige Moltkeske Skolestipendium for kongelige Embedsmænds Sønner (4 Portioner, hver paa 25 Rbd. i hver Halvaarstermin) uddeleltes: for Juni Terminen til Frederik Guldberg (nu i 7de Classe), Peter Petersen og Christian Ravnskilde (begge nu i 6te Classe) og Kieh (nu i 5te Classe); for Decemberterminen til ovenmænte Guldberg, ovenmænte Petersen, Monrad (i 6te Classe) og Sophus Giellerup (i 4de Classe).

3. Det Grevelige Moltkeske Universitets-stipendium for kongelige Embedsmænds Sønner

(100 Rbd. i hver Halvaarstermin, hvilken Sum kan deles enten i 2 ligestore Portioner eller i 3 Portioner, 1 paa 50 Rbd. og 2 paa 25 Rbd.) uddeeltes for Juniterminen til Hans Tønnesen, (Søn af afdøde Pastor Tønnesen i Lund-forslund i Sjælland), dimitteret herfra 1849, og Peter Ravnskilde, (Søn af Cancelliraad Ravnskilde, Byfoged i Sarkjøbing), dimitteret herfra 1850, hvilke oppebare 50 Rbd. hver; for Decemberterminen til ovennævnte Peter Ravnskilde og Lauritz Lund, (Søn af Regimentsdyrlæge Lund ved 4de Dragonregiment), dimitteret herfra 1847, hvilke oppebare 50 Rbd. hver.

4. Reisestipendiet (Hvis Fond er dannet af de til det Moltkeske Universitetsstipendium henhørende Summer, som ikke komme til Anwendung og derfor blive oplagte).

Da der var opsamlet en Capital, som var meer end tilstrækkelig til Uddelelsen af et Reisestipendium, indleverede Rector under 10de April 1851 til Hs. Excellence Hr. Overfammerherre Stemann det Forslag, at et Reisestipendium paa to Åar skulde fra Herlufsholms Skole tildeles Hr. Carl Peter Gram Leuning, dimitteret fra Herlufsholms Skole i Æsteraaret 1837 med bedste Charakteer, juridisk Candidat fra Octbr. og Nybr. 1842 ligeledes med bedste Charakteer, siden 1ste Januar 1849 Fuldmægtig under Indenrigsministeriet (efter forhen at have været Volonteur under det danske Cancellie og Justitsministeriet), endelig fort i Forveien af Consistoriet, efter det juridiske Facultets Forslag, udnævnet til at nyde det saakaldte Hurtigkarlske Reisestipendium. Men med Hensyn til, at Fundationen for det Moltkeske Legat opstiller den Betingelse for Reisestipendiets Oppebærelse, at Candidaten skal have taget Embedseramen 4 Åar efter Examens Artium, medens Fuldmægtig Leuning først 5 Åar efter dette Tidspunkt havde underkastet sig den juridiske Embedseramen, fremsatte Rector, efterat have udfyldt, at denne

Betingelse nu sjeldent funde opfyldes selv af fermere Studenter, og at den vilde betydeligt indskrænke, ja næsten forhindre Reisestipendiets Anvendelse, den Byn til Hr. Overkammerherren, at han til den forelæsede Afsigelse fra Fundationens Bestemmelse vilde, i Medhold af denne Fundations 8de §, sege at erhverve sig det fornødne Samtykke hos Besidderen af Grevskabet Bregentved, Hs. Excellence Conseilpræsidenten Grev Moltke. Dette Ønske blev af Hr. Overkammerherren, der billigede Rectors Indstilling og var villig til at tilstaae den Indstillede et Reisestipendium paa 400 Rbd. aarlig i 2 Aar, tilfulde opfyldt i en af Rectors Forslag ledsgaget Skrivelse af 13de Mai til Conseilpræsidenten, der beredvilligen ved en Skrivelse til Hr. Overkammerherren af 27de Juni meddeelte det attræde Samtykke. I Birkeligheden var altsaa Reisestipendiet tilkjendt Fuldmægtig Leuning, da alle de Personer, hvem Sagen ifølge Fundationens 8de § beroede paa, vare enige om, at det burde tilstaaes ham; men Hs. Excellence Stiftelsens Directeur lod, i det han under 30te Juni sendte Rector de her omtalte Papiser, ikke nogen Udgiftsordre medfølge, som naturligt var, da han allerede 6 Uger i Forveien var fratrædt Overbestyrelsen af Herlufsholms Stiftelse. Derfor maatte Udnævnelsen af hans Eftermand oppebies, inden Stipendiet funde udbetales. Rector forelagde altsaa, efterat have facet Underretning om, at denne Udnævnelse var skeet, sieblæsellig Sagen for Hr. Kammerherre Grev Knuth, der allerede under 13de August udstedte den fornødne Udgiftsordre og siden under 17de Septb., efter Bebefommendes Ønske, tillod, at hele Stipendiets Belob blev udbetalt paa eengang i den paafølgende Decembertermin.

Saaledes oppebar Candidatus juris, Fuldmægtig under Indenrigsministeriet Carl Peter Gram Leuning i Decemberterminen 1851 som Reisestipendium 800 Rbd., efter alle rede nogen Tid i Forveien at have begivet sig til Udlændet.

I alle de Summer, hvorom det i det Foregaaende er berettet, at de ere udbetalte som Stipendier eller Præmier, er Krigssfatten for Aaret 1851 beregnet til Afdrag, dog for Leunings Vedkommende kun i Halvdelen, nemlig i de 400 Rbd, som ere tilskjendte ham for Aaret 1851.

H. De videnskabelige Samlinger.

Indtil Udgangen af Aaret 1851 var Skolebibliothekets aarlige Indtegt 100 Rbd. foruden den Afgift til Skolecassen (10 Rbd.), som erlagdes af hver Discipel, der forlod Skolen inden Dimissionen og forlangte Testimonium. Den regelmæssige aarlige Indtegt, som var tillagt Naturaliecabinettet og det physiske Cabinet, var kun ubetydelig. Men det physiske Cabinet har for 2 Aar siden erhøoldt en betydelig Reparation og Forøgelse, som i Alt kostede omrent 700 Rbd., og Naturaliecabinettet er allerede ved den forrige Forstanders Resolution bestemt til ligeledes, paa Stiftelsens Bekostning, at erholde en betydelig Forøgelse og desuden til at ordnes paa en videnskabelig Maade; i begge Henseender har Hr. Professor Steenstrup velvillig lovet Stiftelsen sin hnydige Hjælp og Veiledning.

Fra Nytaar 1852 har den nærværende Forstander anvist 500 Rbd. aarlig til de videnskabelige Samlinger og efter Rectors Forslag under 5te Febr. fordeelt denne Sum saaledes, at 400 Rbd. tillægges Bibliotheket, 50 Rbd. Naturiesamlingen og 50 Rbd. den physiske Samling, hvorved ifolge Forslaget endnu bliver at iagttagte, at de Boger, der anskaffes som Hjælpermidler for Lærerne i Physik og i Naturhistorie, indlemmes i Skolebibliotheket og føres dette til Udgift.

Dog for Aaret 1852 førststilt har Forstanderen under samme Datum anordnet, at, da der i dette Aar maatte an-

tages at ville medgaae en større Sum til Naturaliecabinetet, end der var beregnet til dette, maatte den Sum, hvormed Udgifterne til denne Samling oversteg 50 Rbd., afgaae i den Sum, som var beregnet til Bibliotheket og det physiske Cabinet, hvilket sidste rimeligvis i Aar aldeles Intet vilde behøve, og at der saaledes ogsaa i Aar til alle Samlingerne kun maatte anvendes 500 Rbd. i Alt.

De Bøger og videnfabelige Hjælpemidler, som Bibliotheket er forøget med i det sidste Aar, ere følgende:

Anderßen, N., Himmelglobe. Kbh. 1851.

Antiflessvigholsteenste Fragmenter, 9de Heste 1ste Afdel. og 14de Heste. Kbh. 1851.

Becker, W. A., Handbuch der römischen Alterthümer, 3ter Theil 1ste Abtheil., fortgesetzt von J. Marquardt. Lpz. 1851.

Becker, W. A., Gallus, 2te Ausg. von Rein. 1—3. Lpz. 1849.

Benzien, Ledsgageren i Blomsterhaugen. Kbh. 1852.

Bergsøe, dansk Statistik, 4de Bds. 3die Heste. Kbh. 1851.

Bojesen, Haandbog i de romerste Antiquiteter, 2den Udgave. Kbh. 1844.

Clausen, H. N., den Augsburgske Confession. Kbh. 1851.

Cicero, oratio Philippica secunda, ed. Winckler. Marb. 1829.

Cicero, zweite Philippische Rede, übers. v. Winckler. Marb. 1828.

Cicero, udvalgte Taler, ved Lefolii, 1ste Deels 1ste Heste. Kbh. 1851.

Cicero, Cato major, ved Georg Lund. Kbh. 1851.

Cicero, Lælius, ved Georg Lund. Kbh. 1851.

Dantes Hævede, oversat af C. K. F. Molbech. Kbh. 1851.

Eisenlohr, Lehrbuch der Physik, 6te Aufl. Stuttg. 1852.

Erslew, Forfatterlericon, 10de—12te Heste. Kbh. 1847—50.

Fabricius, A. K., Lærebog i Danmarks, Norges og Sverrigs Historie. Kbh. 1852.

Fædrelandet for Aarene 1848—49—50—51 og de for 1852 udf. Numere.

- Forhandlinger paa Rigsdagen 1849—50.
- Garde, den danske og norske Sømagts Historie 1700—1814, 1ste—3die Hefte. Kbh. 1852.
- Giesing, Christian den Ottendes Regeringshistorie, 1—4de Hefte. Kbh. 1851—52.
- Goldschmidt, Nord og Syd, 7de Bind. Kbh. 1851.
- Goldschmidt, Nord og Syd, ny Næffe 1ste Bind Nr. 1, 2, 3. Kbh. 1852.
- Hald, Tale ved Fogtmanns Bisættelse. Aalborg 1851.
- Henneberg og Boesen, Afskedssord ved Fogtmanns Baare, samt Mindeblad af Valuban-Müller. Aalborg 1851.
- Kjærholming, ornithologia danica. Danmarks Fugle i 304 Afsildninger af de gamle Hanner (Vol.). Kbh. 1851.
- Kjærholming, ornithologia danica. Beskrivelse over Danmarks Fugle. Kbh. 1851—52.
- Livius's romerske Historie, oversat af R. Møller, 6te—7de Pent. Kbh. 1818.
- Livius, ed. Er. Møller 1—2. Hauniae 1831—39.
- Macaulay, Englands Historie, oversat af Baudiz, 1ste Bind's 1ste og 2det Hefte. Kbh. 1852.
- Mansa, Kort over Den Als.
- Mindeblade for Herlovianere. Kbh. 1850.
- Neue Jahrbücher für Philologie u. Pädagogik. Aargangen 1851. Do. 3tes u. 4tes Supplementheft für 1850; 1stes—4tes für 1851.
- Orion, Kvartalsfrikt ved T. A. Becker, 2det Bind's 1ste og 2det Hefte. Kbh. 1844—51.
- Olufsen, C. F. R., Begyndelsesgrundene af Astronomien. Kbh. 1848.
- Platons Stat, oversat af Heise, 1ste—3die Bind. Kbh. 1851.
- Revue des deux mondes for 1850, 51, 52; for det sidste Åar fun de 9 første livraisons. Bruxelles.
- Revue annuaire des deux mondes for 1850. Bruxelles 1850—51.

- Richardt og Th. A. Becker, Prospecter af danske Herregaarde,
 5te Bind 4de Heste, 6te Bind 1ste og 2de Heste.
 Åbh. 1851—52 4to.
 Rüses Archiv, 48, 49 og 50 Bind. Åbh. 1851—52.
 Ritter, Geschichte der Philosophie, 9ter u. 10ter Theil. Hamb.
 1850—51.
 Næder, Danmarks Krigs- og politiske Historie i 1807—9.
 3de Deel. Åbh. 1852.
 Schiern, Europas Folkestammer. 1ste Deel. Åbh. 1851.
 Fr. Schlossers, Weltgeschichte durch Kriegs, 20—24te Lief.
 Frankf. 1850—51.
 Schouw, Dansk Tidsskrift, No. 26—27. Åbh. 1850—51.
 Schouw og Eschricht, Afbildinger af Dyr og Planter, 1—2
 Bind. Tert og Kobbere. Åbh. 1844.
 Selmer, Kjøbenhavns Universitets Årbog for 1842. Åbh.
 1843.
 Thiers, histoire du consulat et de l'empire, 46—52
 livraison. Bruxelles 1847.
 Thorvaldsen og hans Værker, Tert og Kobbere, 3de og 4de
 Tome. Folio. Åbh. 1848—50.
 Thortsen, Dansk Metrik, 1—2den Deel. Åbh. 1833—34.
 Vidensfabernes Selskabs Forhandlinger i Oversigt for Årene
 1840—51. Åbh. 1840—51.
 Vidensfabernes Selskabs philosophiske og historiske Afhandlinger
 i 4to, 2—7 Deel. Åbh. 1824—45.
 Wright, zoologisk Haandatlas. Åbd. 1851.
 Xenophontis Anabasis ved C. Berg og O. Fibiger. Åbh.
 1852.
 Zahle, S., Digte. Åbh. 1843.
 Zahle, P. C., Firmaet Søren Jensen & Søn. Åbh. 1851.
 Ørsted, H. C., samlede Skrifter 1—7de Bind. Åbh. 1851—52.

Til at gjøre Indkjøb paa Auctionen over afgangne Conferentsraad L. Engelsstofts Bogsamling bevilgede For-

standeren, uden dertil af Rector given Anledning, under 21de Sepbr. f. A. en Sum af 100 Rbd. De Vøger, som Bibliotheket saaledes erholdt, ere følgende:

In Folio:

Königsfeldt, Genealogiske Tabeller over Danmarks, Norges og Sverrigs Kongefamilier. Kjøbenhavn 1833.

Samme, Genealogiske Tabeller over den oldenburgske Stamme. Kjøbenhavn 1840.

Werlauff, Sophia af Mecklenborg, Kjøbenhavn 1841.

Kjøbenhavns Communes Generalregnskab for 1843.

Werlauff, Bidrag til det Kjøbenhavnske Universitets Historie. — Udsigt over Kjøbenhavns Universitets - Bygnings Historie fra Universitetets Stiftelse indtil 1836.

Königsfeldt, Genealogiske Tabeller til Oversigt over Hertugdommerne Slesvigs og Holsteens Historie og Forhold til Danmark. Kjøbenhavn 1847.

Snorre Sturlesons norske Kongers Sagaer. Oversatte af Jacob Aall. 1—3 B. Christiania 1838—39.

Brißonius, de formulis et solennibus populi Romani verbis Libri VIII. Halæ et Lipsiæ 1731.

Brißonius, de verborum, qvæ ad jus pertinent, significatione Libri XIX., ed J. C. Jtterus. Lipsiæ 1721.

P. E. Müller, Undersøgelse om Snorros Kilder og Troverdighed. Latine vertit B. Thorlacius. Hauniæ 1820.

In Quarto:

C. Hauch, Om flere af den ældre Verdens religiøse Myther. Kjøbenhavn 1845.

H. F. J. Estrup, Historisk - kritiske Undersøgelser angaaende Fragmenterne af Sanchoniathon og Carthagos Statsforfatning. Kbh. 1823.

C. P. Jaehne, de Juliani Augusti in Asia rebus gestis usqve ad bellum Persicum. Budissæ 1840.

G. Forchhammer, de habitu Daniæ geognostico. Hauniæ. 1835.

H. M. Belschow, Om Folkemængden i Danmark i Midten af det 13de Aarhundrede. Kbh. 1841.

Regesta diplomatica historiae Danicæ. Tom. I., pars I-II. Hauniæ 1843—47.

Aktstykker til Øplysning især af Danmarks indre Forhold i ældre Tid. 1ste og 2den Samling. Odense 1841—45.

P. E. Müller, Critisk Undersøgelse af Saros Histories syv sidste Bøger. Kbh. 1830.

Samme, Om Troværdigheden af Saros og Snorros Kilder. Kbh. 1823.

L. A. Rothe, Om Holger Danske. Kbh. 1847.

Aktstykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid. Odense 1850.

E. C. Werlauff, Kjøbenhavns Universitet fra dets Stiftelse indtil Reformationen. Kbh. 1850.

Skoleprogrammer, hvori Oversættelser af Classikere.

C. F. Wegener, Om Anders Sørensen Wedel. Kbh. 1846.

E. Kämpfer, Geschichte Japans, herausgegeben von C. W. Dohm. 1—2ter. B. Lemgo 1777—79.

O. Borrichii cogitationes de variis Latinæ lingvæ ætatibus, et scripto illustris viri G. J. Vossii de. vitiis sermonis. Hafniæ 1675.

G. Fistaine, principia nomina neo-latina formandi declinandi que. Hafniæ 1848.

Dußen N., Glossarium der friesischen Sprache. Herausgegeben von L. Engelstoft und C. Molbeck. Kopenhagen 1837.

A. S. Wesenberg, adnotationum in Ciceronis Tusculanas disputationes specimen primum. Viburgi. 1830.

Dissertationes paedagogicæ 1785—1812 (auctoribus Baumann, Engelstoft, Eastberg, Niessen) 1 Vol.

D. F. Eschricht, Om de uvilkaarlige Livsyttringers Forhold til de vilkaarlige. Kbh. 1845.

Nordisk Penningmagazin for 1844—50.

Dansk Penningmagazin. Nr. 1—100. 1834—36.

In Octavo.

- N. V. Dorph, Uddrag af P. O. Brondsteds Reise-Dagbøger.
Kbh. 1850.
- D. Pontoppidan, Reise til Sydamerica. Kbh. 1841.
- C. Molbech, Tolv Forelæsninger over den videnskabelige Cul-
turs og Literaturens Historie i den gamle Verden.
Kbh. 1831.
- Histoire de Samuël, inventeur du sacre des rois.
Paris 1820.
- C. P. Caspari, Über den syrisch-ephraimitischen Krieg unter
Jotham und Achas. Christiania 1849.
- H. Brochner, Om det jødiske Folks Tilstand i den persiske
Periode. Kbh. 1845.
- H. Kalkar, Udsigt over den idololatrike Cultus. Odense 1839.
- Biographie des Flavius Josephus. Aus dem Griechischen
übersetzt von J. F. Gähard. Leipzig 1782.
- D. H. Hegewisch, Geschichte der Gracchischen Unruhen in der
römischen Republik. Hamburg 1801.
- Samme, Die Colonien der Griechen. Altona 1808.
- Samme, Ueber die Griechischen Colonien seit Alexander dem
Großen. Altona 1811.
- Appiani Historie om Rom's Borgerkrige, oversat ved Hægh-
Guldberg. Aarhuus 1806.
- I Romani nella Grecia. Londra 1799.
- C. G. Elberling, narratio de T. Annio Milone. Hau-
niæ 1840.
- E. Figrelius de statuis illustrium Romanorum. Holmiæ
1656.
- D. H. Hegewisch, Ueber die römischen Finanzen. Altona 1804.
- F. C. Schlosser, Geschichte des 18ten Jahrhunderts und des
19ten bis zum Sturz des französischen Kaiserreichs.
1—7ter B. Heidelberg 1836—48.

- E. Burchardt, Geschichte des deutschen Bauernkrieges im Jahre 1525. Leipzig 1838.
- Rasbeck, Frederiksborg Slots Beskrivelse. Kbh. 1832.
- R. Schytte, Fortfattet Beskrivelse over Aarhuis Domkirke. Aarhuis 1835.
- Peder Lølles Samling af danske og latinske Ordspog af R. Nyerup. Kbh. 1828.
- F. B. Mansa, Pesten i Kjøbenhavn 1711. Kbh. 1844.
- G. D. Löwendal, Feldtoget ved Elben i Alarene 1813 og 14. Kbh. 1818.
- Aubert, la reoccupation de Hambourg par les français. Paris 1825.
- L. Bardensteth, Stormen paa Stralsund 1809, med forud-gaaende Fortælling af Schills Krigerliv. Kbh. 1846.
- Discours sur la liberté du Danemark depuis l'établissement du pouvoir illimité, par un patriote. A Copenhague 1760.
- P. A. Heiberg, precis historique et critique de la constitution de la monarchie Danoise. Paris 1820.
- C. v. Ewald, Den danske Land-Krigsmagts Forfatning. 1ste Heste. Kbh. 1822.
- A. F. Tscherning, om det Danske Væbningsystem. Kjøbenhavn 1832.
- A. B. Hoffmeyer, Allmennevæbning, Militis, staaende Hær, Rekruthær. Kjøbenhavn 1848.
- B. Graah, Udkast til Danmarks Søekrigshistorie. Kjøbenhavn 1818.
- H. G. Garde, Efterretninger om den danske og norske Sømagt, 1ste—4de B. Kjøbenhavn 1832—35.
- M. L. Nathanson, Danmarks National- og Statshusholdning. Kjøbenhavn 1836.
- M. L. Nathanson, Danmarks Handel, Skibsfart, Penge- og Finantsvæsen fra 1730 til 1830, 2den Deel, Kjøbenhavn 1833, og 3die Deel, Kjøbenhavn 1834.

- G. L. Baden, Udkast til en Historie af Danmarks og Norges Handel og Næringsveie fra Oldtiden til Nutiden. Kjøbenhavn 1806.
- Om Harald Klaks Daab og den christelige Kirkes Begyndelse i Danmark. Kjøbenhavn 1826.
- P. F. A. Hammerich, de Remberto, archiepiscopo Hambugo-Bremensi. Hafniæ 1834.
- J. M. Velschow, de Regnero episcopo. Hafniæ 1825.
- J. M. Velschow, om Bislop Regner, der forestod Odense Stift i Alrene 1252—1267. Kjøbenhavn 1844.
- H. Knudsen, Joachim Rønnow, udvalgt Bislop til Roskilde. Kjøbenhavn 1840.
- C. F. Ingerslev, Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie. Kbh. 1845.
- C. C. Werlauff, Historiske Efterretninger om det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn. Kbh. 1844.
- K. L. Biernatzki, Volksbuch für das Jahr 1844, mit besonderer Rücksicht auf die Herzogthümer Schleswig, Holstein und Lauenborg. Kiel 1844.
- N. Falk, Sammlungen zur näheren Kenntniß des Vaterlandes in historischer, statistischer und staatswirthschaftlicher Hinsicht. 1—3ter B. Altona 1819—25.
- C. Molbeck, Historisch-biographische Sammlungen. 1ste og 2det Hefte. Kbh. 1847—49.
- J. M. Thiele, Om Thorvaldsen og Thorvaldsens Bissættelse. Kbh. 1837—44.
- J. K. Host, Korsfrits Ulfelds og Eleonora Christine Ulfelds Levnet. Kbh. 1825.
- E. G. Geijer, Svenska folkets historia. 1—3 Dele. Örebro 1832—36.
- C. J. Lénström, Sveriges litteratur- och konst-historia. Upsala 1841.
- Minne af Sven Hylander. Lund 1826.
- Besson, manuel pour les savans et les curieux qui

- voyagent en Suisse. Tom. 1—2. Lausanne 1786.
- Zschokke, Geschichte des Schweizerlandes. Aarau 1834.
- J. Chowanez, die Geschichte Ungarns von den ältesten Zeiten bis zum Tode Franz I. Hamburg und Gotha 1847.
- P. Strahl, Geschichte des russischen Staates, 1ster und 2ter Band. Hamburg 1832—39.
- Hermann, Geschichte des russischen Staates, 3ter u. 4ter B. Hamburg 1846.
- C. Molbech, Historisk Tidskrift, 1ste—6te Bind. Kjøbenhavn 1840—45.
- C. Molbech, Nyt historisk Tidskrift, 1ste—3die Bind og 4de Bind 1ste Heste. Kjøbenhavn 1847—51.
- J. Lange, Brudstykke af en almindelig Grammatik. Kbh. 1839.
- T. Golii grammatica Graeca. Hafniæ 1775.
- C. Wolle, om Opgaver til Udarbeidelse i Modersmaalet ved Examen artium og de udvædede Skolers Afgangsexamen. Viborg 1846.
- Sonofferbringerunderne, oversat af Erslow. Viborg 1820.
- Anacreons Digte, oversatte og udgivne af S. Meisling. Kjøbenhavn 1826.
- Argonauterne, oversat af J. Schaldemose. Kjøbenhavn 1823.
- Kyklopen, oversat af P. G. Fibiger. Kjøbenhavn 1820.
- A. van Goudoever, de historicis Polybii laudibus. Trajecti ad Rhenum 1809.
- C. H. A. Bendtsen, Sophoclis trachiniarum carmen choricum primum. Hafniæ 1830.
- Sophokles Tragedier, oversatte af P. G. Fibiger, 2den Deel. Kjøbenhavn 1822.
- Ovidiiian, Vestalenhedslære, de 3 første Capitler, oversatte af J. Grønlund. Kjøbenhavn 1826.
- C. C. Sallustii opera. Biponti 1779.
- L. A. Senecæ opera omnia. Tom. I—II. Lipsiæ 1741.

Ueber das Lesen der alten Griechen und Roemer. Nürnberg
1791.

D. G. J. Hübner, der Werth der classischen Schriftsteller.
Breslau, Hirschberg und Lissa 1800.

E. P. Rosendahl, om de Gamle, nævnlig Grækerne, som den
nyere Verdens Lærere. Nykøbing 1847.

Joh. C. Wagenseilius, *pera librorum juvenilium.*
Altdorfii Noricorum 1685.

J. J. Eschenburg, Haandbog i den klassiske Litteratur, oversat
af B. Thorlacius, 1ste og 2den Deel. Kjøbenhavn
1805.

B. Thorlacius, populære Aflsæze, das Griechische, Römische
und Nordische Alterthum betreffend. Aus dem Dänischen
übersetzt von L. C. Sander. Kopenhagen 1812.

P. H. Tregder, Haandbog i den græske og latiniske Litteratur-
historie. Kjøbenhavn 1845.

P. K. Anchær, om gamle Danske Gilde og deres Undergang.
Kjøbenhavn 1780.

P. D. C. Paulsen, *de antiqui populorum juris hereditarii
nexu cum eorum statu civili.* Sect. I. Hauniæ
1822.

P. D. C. Paulsen, über das Studium des Nordischen Rechts
im Allgemeinen und des Dänischen Rechts insbesondere.
Kiel 1826.

C. D. Hedegaard, Ordqvæder. Kjøbenhavn 1776.

Kolderup-Rosenvinge, Bemærkninger om Pant i ældre Ti-
der.

Kolderup-Rosenvinge, Bemærkninger om Blodhævnen hos de
gamle Skandinaver.

J. Lipsius, *politicorum libri sex.* Edidit J. Freinsheimius
Argentorati 1641.

N. Machiauelli Florentini princeps, ex sylvestri telii
fulginatis traductione diligenter emendatus. Fran-
cfurti 1608.

Ch. de Martens, guide diplomatique. Tom. I—II.
Leipsic 1832.

L. Müller, Fortegnelse over Thorvaldsens Værker i Thor-
valdsens Museum, 1ste—5te Afsdeling. Kbh. 1848—50.

Disciplenes Morskabsbibliothek, som vedlige-
holdes ved et af Disciplene, Lærerne og andre Beboere paa
Stiftelsen ydet aarligt Bidrag af 1 Rbd. for hver Abonnent,
og som for nærværende Tid staer under Adjunct Dahls
Bestyrelse, har i det sidste Aar erholdt en Forøgelse af om-
trent 80 Bind.

II. Den forestaaende Afgangseramen og Hovederamen.

Under 10 Juni d. A. communicerede Cultusministeriet Rector Tiden, paa hvilken i Aar den skriftlige Deel af Afgangseramen og enhver skriftlig Prøve skalde afholdes i alle Landets lærde Skoler, ligeledes de Dage, paa hvilke i Herlufsholms Skole den mundtlige Deel af Afgangseramen skalde foretages; endvidere meddeeltes, at det denne Gang var overdraget Hr. Professor Dr. Lange at overvære Eramen her, og at han onskede som Censor at deltag i Bedømmelsen af Prøverne i Latin (baade skriftlig og mundtlig), Græst, Historie, Geographi og Tydse. Under næstfølgende 18de blev Opgaverne til de skriftlige Udarbeidelser tilsendte Rector under Forsegling. Ved den skriftlige Eramen vil, ligesom ifjor, enhver af disse Opgaver, naar de Disciple, som skal besvare dem, og Læreren, som skal føre Opsynet dermed, ere modte, i disses Overværelse blive aabnede af Rector, for umiddelbart derpaa at dicteres Disciplene og at besvares af dem.

Skriftlig Examen i Juni 1852.

	Afgangsprøven.	Den aarlige Hovedexamen.
Dinsdag d. 23de Form. Eftm.	VII A dansk Stiil og VI tydste Stiil (Dl. og L) VII A latinist Version (M)	De 5 nederste Classer tydste Stiil (N. K. E. Dv. M.) VII B og VI latinist Version (K. og E.), V, IV og III latinist Stiil (N. Dl. Dv.) II fransk Stiil (L.).
Torsdag d. 24de Form. Eftm.	VII A latinist Stiil (L) . . . . . VII A Arithmetik (K.)	VII B og VI latinist Stiil (E. og Dv.). De 4 nederste Cl. dansk Stiil (M. N. Dl. K.) VII B Geometri (N.) VI Arithmetik (Dv.) II og I Regning (E. og M.).
Fredag d. 25de Form. Eftm.	VII A Geometri (E.)	VII B, VI og V dansk Stiil (Dl. K. L.) De 3 nederste Cl. (fra 7 til 11) Tegning (R. fra 7 til 9, M. fra 9 til 11). 3—4½. De 4 nederste Classer Skrivning (Dl. N. L. Dv.).

Anm. De i Parenthes anførte Bogstaver betegne Opsyntsmændene.

Enhver Classe møder i det Undervisningsværelse, som har samme Numer, som Classen; dog Tegningen foregaar paa Spisestuen, og VII B maa møde i det Undervisningsværelse, som er ledigt; der tage ogsaa de 4 nederste Disciple af II. Plads, naar Opgaven er dicteret dem, undtagen naar de prøves i Tegning og Skrivning.

Prøve i Sang og Instrumentalmusik afholdes Fredag d. 25de Eft. fra 4½ til 7. (Cens. Dm. B. R.)

Mundtlig Afgangsexamen i Juli 1852.

	I Undervisningsværelset I.	I Undervisningsværelset II.
Tirsdag d. 6te	Fra 8 Historie. Dl. Fra 10 Religion. E. Fra 4 Arithmetik og geometriske Discipliner. M.	Fra $10\frac{1}{2}$ Naturhistorie. N. Fra 5 Geographie. Dl.
Onsdag. d. 7de.	Fra 8 Latin. Dm. Fra 4 Græst. E. Fra 6 Naturlære. M.	Fra $10\frac{1}{2}$ Thysf. Dv. Fra 5 Fransf. Dv.
Torsdag d. 8de.	Fra 9 Censur over skriftlige Arbeider.	

Torsdagen den 8de er der Middagssejlskab ved Skolens Bord i Anledning af Dimissionen.

Mundtlig Hovederamen i Juli 1852.

	2det Undervisningsværelse (Klasse VII B, V og II)		3ste Undervisningsværelse (Klasse VI, IV, III og I)	
	Klokkeslet.	Classerne og Fagene.	Klokkeslet.	Classerne og Fagene.
Mandag den 12de.	9—9½	VII B. Latin. Dm.	9—10½	VI. Historie. Dl.
	9½—12	V. Græst. R.	10½—12	IV. Frans. Dv.
	4—6½	V. Mathematik. M.	4—5½	IV. Historie. Dl.
			5½—6½	I. Naturhistorie. N.
Tirsdag den 13de.	9—10½	V. Geographie. Dl.	9—11½	III. Latin. N.
	10½—12	II. Dansf. L.	11½—12½	IV. Religion. E.
	4—5½	II. Dansf. (fortsat).		
	5½—7½	V. Nordisk Mythologi. E.	4—6½	VI. Arithmetik og Geometri. M.
Onsdag. den 14de.	9—11½	V. Religion. E.	9—10½	IV. Thysf. Dv.
	4—6½	II. Historie. Dl.	10½—11½	III. Mathematik. M.
			4—4½	III. Mathematik (fortsat). M.
			4½—6	I. Historie. Dv.
			6—7	IV. Naturhistorie. N.
Torsdag den 15de.	9—9½	VII B. Græst. R.	9—11½	III. Religion. E.
	9½—10½	VII B. Mathematik. M.	11½—12½	I. Geographie Dv.
	10½—12	V. Naturhistorie. N.		
	4—6½	II. Thysf. L.	4—5½	VI. Græst. R.
			5½—7½	III. Naturhistorie N.
Fredag den 16de.	9—9½	VII B. Naturlære. M.	9—10½	I. Religion. E.
	9½—11½	II. Geographie. Dl.	10½—12	IV. Latin. R.
			4—6½	III. Thysf. Dv.
Lørdag den 17de.	9—12½	V. Latin. R.	9—10½	IV. Mathematik. M.
	4—6½	II. Frans. Dv.	10½—11½	III. Historie. Dl.
			4—4½	III. Historie (fortsat).
			4½—6½	I. Dansf. L.
Mandag den 19de.	9—11½	II. Naturhistorie. N.	9—12	VI. Latin. D. & R.
	11½—11¾	VII B. Historie. Dl.		
	4—6½	V. Frans. Dv.	4—5	IV. Geographie. Dl.
	6½—6¾	VII B. Hebraisk. N.	5—6½	VI. Religion. E.
Tirsdag den 20de.	9—11½	II. Religion. E.	9—10½	III. Geographie. Dl.
	11½—12	VII B. Dansf. Literaturhistorie. E.	10½—12½	I. Thysf. L.
	4—6½	V. Thysf. Dv.	4—6½	III. Dansf. L.
	6½—7½	II. Hovedregning. M.		
Onsdag den 21de.	9—11½	V. Historie. Dl.	9—10½	IV. Græst. N.
	11½—12	VII B. Religion. E.	10½—12½	III. Frans. Dv.

De tilhørende bogstaver betegne Graminatoerne.

Dinsdagen den 21de Juli om Eftermiddagen fra Kl. 2 afholdes **Svømmeprovøe**.

Samme Dags Eftermiddag fra Kl. 4 og tillige Torsdag den 22de holdes Lærerforsamling for at fuldende Censuren og udføre andre Forretninger, som Examens Slutning medfører. Derpaa bliver Hovederamens Udsald bekendtgjort for Disciplene.

Sommerferien begynder Fredag Morgen den 23de Juli, og Underviessingen i det nye Skoleaar begynder Mandagen den 23de August Kl. 8 Morgen. De indtrædende Disciples **Afgangsprøve** afholdes Löverdagen den 21de August fra Kl. 8 Morgen. Samme Dags Aften inden Kl. 8 maae de bortrejste Disciple være vendte tilbage til Stiftelsen og have meldt sig hos Inspecteuren.

Disciplenes Fædre og Værger samt Enhver, der føler Interesse for Skolen eller for Ungdommens Opdragelse og Uddannelse, indbydes herved til at bære den mundtlige Deel af Afgangsexamen og Hovederamen med deres Nærværelse.

Hørlefsholms Lærde Skole og Opdragelsesanstalt
i Juni 1852.

G. A. Dichman.

187:

HE BLVFS HOLMS STIFTELSE
SATTE
SKOLENS RETTOR
GUSTAV ADOLPH
DICHMAN
DETTE MINDE
IDET DEN
TAKNEMMELIG HE KOM
HANS LIVS GJERNING,
FÖDT DEN 18 APRIL 1795
DÖD DEN 16 AUGUST 1853.

2 AL:

1 AL:

18

12

6